

POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

Leto VII. — Štev. 50.

Murska Sobota, 15. decembra 1955.

Cena din 10.—

Seja Okrajnega odbora SZDL Murska Sobota

V prihodnjem letu mora Socialistična zveza posvetiti vse sile razvoju zadružništva in dvigu kmetijske proizvodnje

Na seji so razpravljali o problemih kmetijske politike na vasi — o nalogah v zvezi s tem — o delu žena-zadružnic na vasi. — Seji so prisostvovali zvezni in republiški ljudski poslanci: Boris Kocjančič, Josip Rus, dr. Marjan Ahčin, Ivan Kreft in Vanek Sitar. — Delo konference sta vodila predsednik OO SZDL Miloš Ledinek, ki je imel tudi glavno poročilo, ter sekretar okrajnega odbora Jože Gričar.

Nekaj splošnih konstatacij o naši kmetijski politiki je najprej dal tov. Ledinek. Resume iz tega: našemu kmetijstvu smo do sedaj posvečali premalo pozornosti. Potem je prešel na konkretne prilike v Pomurju. Kmetijska proizvodnja se je resda nekoliko dvignila, toda to po zaslugi posrednih kmetovalcev. Razne razstave, zlasti kmetijska razstava v Križevcih in v Lendavi, so to nazorno dokazale. Še posebne uspehe smo dosegli v živinoreji. Toda, žal ta način dela se ni množičen, ni še postal splošna metoda. Pri nas še vedno prevladuje ekstenzivni na-

čin obdelovanja, ne pa intenzivni. Naše kmetijstvo še ni dovolj mehanizirano, in še to, kar imamo mehanizacije, je premalo izkoriščeno. Vse premalo se poslužujemo sodobnih dognanj in izkušenj v svetu. Zato večkrat odkrivamo Ameriko tam, kjer je bila že davno odkrita. Pri pospeševanju kmetijstva so tudi KZ in OZKZ premalo storile. Po-

rali močnejše poseči v vodstva zadružnega zbora je bil v Veliki Polani, kjer so se zadružniki uprli upravnemu odboru, da bi tako kot zadruha v Lendavi prodajala stroje kmetom. Potrebno bo tudi združiti nekatere manjše zadruge z večjimi tam, kjer se bo pokazala potreba. Zadruge bo treba tudi bolj usposobiti za izvoz. Tudi kadrovska politika nekaterih zadrug bo treba spremeniti. V vodstvu zadruge naj bodo najboljši in poštteni kmetje, ki bodo razumeli vlogo zadruge na vasi, v razvoju soc. sil na vasi, nikakor pa ne spadajo v vodstvo zadruge ljudje, ki spreminjajo kmet. zadruge v podjetja s kapitalističnimi tendencami.

(Nadaljevanje na 2. strani)

18. decembra v Radencih posvetovanje o elektrifikaciji podeželja

Električna energija je vedno bolj odločilni činitelj tudi v kmetijstvu. Pomisleki proti elektrifikaciji podeželja in uporabi električne energije v kmetijstvu in gospodijstvu bodo sedaj, ko bo v Sloveniji odpadlo na enega prebivalca tisoč kilovatih ur energije letno, odpadli, kajti energija bo vedno več za industrijo in podeželje. Z elektrifikacijo podeželja bomo lahko izdatneje mehanizirali kmetijstvo in povečali pridelovalne uspehe na naših poljih. Tudi v Pomurju nam dobro kaže v bodočnosti: strokovnjaki se že ukvarjajo z načrti, da bi zgradili dve manjši elektrarni pri Razkrižju in Čmureku, ki bodo lahko dajale energijo vsej pokrajini ob Muri.

Za specialno proučevanje problemov v zvezi z elektrifikacijo podeželja je Pomurje že drugič dalo pobudo — najprej za vsedrjavno posvetovanje, ki je bilo ob 10-letnici Ljudske pravice v Radencih, sedaj pa za posvetovanje, ki bo v Radencih 18. decembra in bo imelo regionalni značaj. Nedeljskega posvetovanja se bo predvidoma udeležilo okrog 100 strokovnjakov, gospodarstvenikov in ljudi, ki se zanimajo za elektrifikacijo podeželja, in dnevem redu pa so poleg razgovora še strokovna predavanja: Ing. Korošec »Elektrifikacija podeželja«, ing. Kafol »Elektrifikacija Pomurja« in prof. Blažević »Uporaba električne energije v kmečkem gospodarstvu in gospodinjstvu«. Na posvetovanju se bodo pogovorili tudi o univerzalni šolski delavnici. Glavni delež pri izvedbi tega važnega posveta bo imela podružnica Elektrotehničnega društva Slovenije iz Maribora.

Zborovalcem v Radencih želimo obelo uspeha pri oblikovanju novih načrtov za uveljavljanje elektrike v naši pokrajini, od njihovega posveta pa pričakujemo novih pobud in koristnih napotkov.

Martjanski rezervni oficirji za Dan JLA

Na svojem zadnjem sestanku so se rez. oficirji martjanskega obč. okoliša pogovorili o ustanovitvi svojega društva, v katerega bodo povabili tudi podoficirje, in sklenili, da se bodo povezali z bližnjimi vojaškim enotami in strelskimi družinami ter se tudi ideološko izpopolnjevali. V sodelovanju s prosvetnim društvom in množičnimi organizacijami pripravljajo tudi svečano akademijo v počastitev Dneva Jugoslovanske ljudske armade. Prireditelj s pestrnim programom bo predvidoma 18. decembra. Priprave vodi poseben odbor.

Martjansko društvo rezervnih oficirjev in podoficirjev bo štelo čez 100 članov. —ko

Zgradba podr. Narodne banke v M. Soboti

trebna je še večja njihova povezanost s terenom.

Poseben problem v našem kmetijstvu so kmetijske zadruge, ki jih je na našem terenu 70. Zadruge bi morale biti v stalni zvezi s kmeti, toda ne samo preko trgovine, temveč preko proizvodnje. Tako se je zgodilo, da so šli murskosoboški zadružniki po nasvete na drž. posestvo, ne pa v zadruho. To samo po sebi ni slabo, toda drž. posestev je veliko manj, zadrug pa je 70. Sedaj smatrajo zadruge za svojo nalogo odkup pridelkov. Prav je, da zadruge odkupujejo in bodo morale odkupovati še naprej. Toda odkup ne sme biti zadrugam cilj, temveč sredstvo. Odkup bi morale voditi tako, da bi z njim stabilizirale cene na trgu, da bi z njim zatirale spekulacijo in monopol, ne pa da nekatere same spekulirajo in ustvarjajo monopol. Tako je neko zadržujoče podjetje samo svetloval kmetom, naj ne prodajajo krompirja jeseni, ker bo spomladi dražji.

Danes se je življenjski standard našega kmeta zelo zvišal. Nikakor nismo proti temu in se tudi ne bomo borili proti zvišanju življenjskega standarda na vasi. Vprašanje pa je, kako je ta standard nastal: ali z višjo proizvodnjo ali ob nizki proizvodnji in visokih cenah. Prav gotovo pri večini drži slednje. Zato je tudi vprašanje, kako dolgo bo ostal. Višji standard je mogoče in stabilen samo ob večji proizvodnji. Zato mora biti osnovna naloga kmeta, zadrug in tudi političnih organizacij zvišanje proizvodnje. To pa bomo dosegli s pospeševanjem kmetijstva, z uporabo sodobnih dognanj, z večjo pomočjo strokovnjakov, pravilno politiko zadrug, s pravilni kreditiranjem in subvencioniranjem, da bomo vlagali sredstva tja, odkoder se bodo tudi najhitreje vnačala. Tako bo treba sredstva, ki jih bo imela Okrajna zadružna zveza prihodnje leto na razpolago, smotrno razdeliti, prej pa še napraviti analizo tega, kam smo letos vložili sredstva.

Posebno paznjo je treba posvetiti zadrugam, strokovni usposobljenosti vodstva teh zadrug, še posebej pa zadružnim zborom, ki bi mo-

Na plodni seji okrajnega Sveta za prosveto in kulturo prejšnji četrtek je bilo sprejetih več koristnih sklepov, člani pa so dali tudi nekaj dobrih sugestij za napredek kulturno-prosvetnega dela v Pomurju.

Med najpomembnejše sodi gotovo načelna soglasna izjasaitev Sveta o nujnosti in potrebnosti gledališke stavke v Murski Soboti. Svet bo predlagal Okrajnemu ljudskemu odboru, Občinskemu odboru in Socialistični zvezi, da dobe za prihodnje leto toliko sredstev, da bo mogoče napraviti idejni načrt novega gledališča. Prav tako pa naj bi skozi

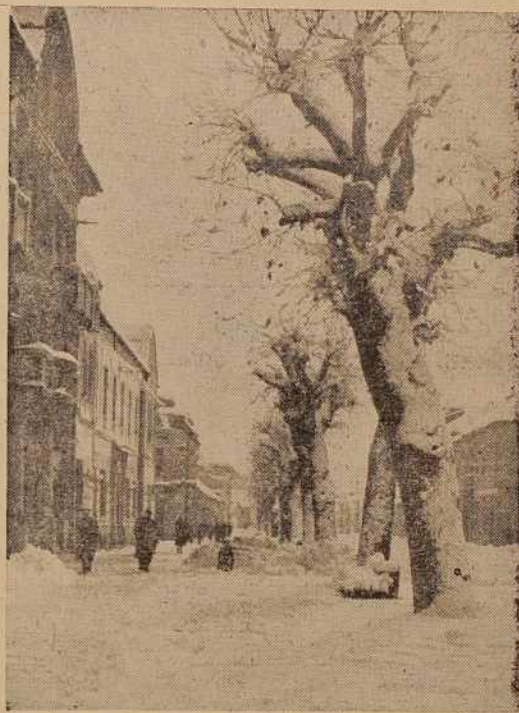

MKUD »Stefan Cvetko« — gimnazija M. Sobota — mladinski pevski zbor.

vse leto 1956 zbirali gradbeni material in druga denarna sredstva, kar bi znatno pripomoglo k dograditvi gledališča, ki je Soboti kot upravno-političnemu središču Pomurja nujno potrebno. Potrebno bi tudi bilo zainteresirati kulturno in politično javnost vse Slovenije, ki bi prav tako lahko kako pripomogla k realizaciji tega načrta. Svet je sklenil tudi predlagati Okrajnemu odboru SZDL, da bi ta pozval vse občinske odbore, zlasti še soboskega, in vso pomursko javnost, naj čimbolj pomaga pri tem velikem delu. Osnovan je že tudi odbor za gradnjo gledališča, njegov predsednik je tovariš Jože Žrim. V tem odboru bo zastopan tudi predstavnik Sveta in preko njega mora biti Svet stalno informiran o delu odbora, tako da ga bo lahko spremljal in zavzemal do njega tudi svoje stališče.

Muzej je v zadnjem času podvzel širšo akcijo za restavracijo nekaterih kulturnih spomenikov, med katerimi je tudi nekaj cerkva. S tem v zvezi se je na terenu razširilo mnenje, češ da ljudska oblast daje težke milijone za popravilo cerkva. V resnici pa gre tu le za tri ali štiri sto tisoč dinarjev in to za to, da bi se ohranili kulturni spomeniki Po-

Tetka zima je potrkala tudi na pokrajino ob Muri in nam zadnje noči natresla precej snega, ose zato, da se bo lahko po beli odeji pripeljal k nam na saneh težko pričakovani in pri naših malčkih zelo priljubljeni dedek Mraz. — Na sliki: Prva letošnja zimska idila na soboških ulicah.

S seje okrajnega Sveta za prosveto in kulturo Murska Sobota naj bo poleg gospodarskega in upravno-političnega tudi kulturno središče Pomurja

murja, ki so delo ljudskih rok v naši preteklosti in ki jih je treba očuvati, pa naj bo to cerkev, kmečka hiša ali kak drugi umetniški spomenik. Svet je tudi sklenil, da se bo odločno uprl in ne bo dopustil, da bi se zaščiteni parki ali stavbe samovoljno renovirali ali rušili, kakor je to bil primer z grajskim parkom v Soboti, oziroma s starimi oboki v gradu, ki so jih hoteli porušiti.

Obe ustanovi, muzej in študijska knjižnica, sta dobili v gradu svoje prostore, vendar bo še potrebno precej sredstev, da se ti pro-

javnosti junija ali julija naslednjega leta, ji bo potrebno v novem proračunu precej finančnih sredstev. Svet bo podvzel tudi široko akcijo za zbiranje knjig po vsem Pomurju. To naj bi izvedli predvsem preko učiteljstva.

Razen okrajnega sveta za prosveto in kulturo delujejo tudi občinski sveti v M. Soboti, Ljutomeru, Radgoni, Lendavi, drugod pa delajo skupaj s šolskimi sveti. Okrajni svet bo moral navezati še tesnejše stike z njimi in preko njih voditi svojo kulturno-prosvetno politiko.

Svet mora kontrolirati tudi razne tečaje. Sedaj je nekaj gospodinjstev, ki jih bo treba obiskati in nadzirati njihovo delo. Za novo ustanovljeni Center za napredek gospodinjstva pa je treba imenovati Upravni odbor. Končno je predsednik Sveta profesor Zadravec predlagal članom, da bi se ustanovil poseben fond, ali da bi se dobila sredstva za odkup likovnih del domačih likovnih umetnikov, potrebno pa bi bilo tudi zainteresirati socialistična podjetja, da bi slike odkupovala, saj bi prav naša podjetja morala biti mecen socialistične kulture. Od časa do časa, ali pa vsaj enkrat na leto bi bilo potrebno organizirati v Murski Soboti večjo likovno razstavo slovenskih ali celo kakšnih drugih likovnih umetnikov, s katero bi bilo mogoče potovati tudi v ostale večje kraje Pomurja. Na ta način bi se vsaj malo poživili tudi ta, sicer najbolj zanemarjeni del kulturnega življenja v Pomurju. —fs

V slavnostnem vzdušju ob 10-letnici ZVVI

Sto osemdesetpet invalidov iz vseh osnovnih organizacij Pomurja se je zbralo v nedeljo 27. novembra v dvorani hotela »Zvezda« v M. Soboti k svečani seji v počastitev desete obletnice povojnega uspešnega dela organizacije.

Na slavnostni seji je govoril sekretar tov. Rudi Rapl o delu invalidske organizacije. V murskosobškem okraju živi danes 728 osebnih in 838 rodbinskih invalidov. V prvih povojnih letih je ustanovila invalidska organizacija toliko podjetij, da so lahko zaposlili vse delazmožne člane. Invalidi so se v desetih letih uveljavili na vseh področjih družbenega življenja, le pri kulturno-prosvetnem delu je bil delež članov invalidskih organizacij premajhen. Leta 1952 so izročili invalidi 9 urejenih podjetij v upravljanje kolektivom.

Ob pregledu desetletnega dela in uspehov so invalidi sklenili, da bodo tudi v prihodnje prispevali po svojih močeh k krepitvi naše družbene ureditve.

V TOREK, 20. DECEMBRA ob 19. uri bo v dvorani hotela »Zvezda« v M. Soboti USTANOVNI OBČNI ZBOR SOBOSKE »SVOBODE«. Vabljeni!

VREMENSKA NAPOVED
za čas od 16. do 25. decembra

Okoli 16. dec. in verjetno tudi okoli 22. dec. sneg. V ostalem suho, s pogostimi razjasnitvami in mrzlo. V jasnih nočeh ostrejši mraz.

JE PRAV, da ima vsaka vas v beltinski občini SVOJ KRAJEVNI ODBOR?

Komisija za statut pri ObLO je upoštevala želje vaščanov, naj bi vsaka vas imela svoj krajevni odbor. Ljudskemu odboru je predlagala, naj sprejme v osnutek statuta določbo: »vsaka vas ima svoj krajevni odbor«. Ljudski odbor je to določbo osvojil in kmalu zatem so bili zbori volivcev v vseh vaseh naše občine.

Poznejša praksa je pokazala, da so težnje ljudstva pravilne. Kljub začetnim težavam, na katere smo marsikje naleteli pri prvem sklicu zborov volivcev, so krajevni odbori kmalu po izvolitvi s svojim delovanjem opravičili svoj obstoj. Na prvih sejah so izvolili predsednike in potem takoj začeli proučevati zanimanja in pereče probleme. Dokazali so, da s pomočjo ljudskega odbora in političnih organizacij sposobni izvesti sleherno nalogo, ki se nanasa na njihovo vas. K temu je precej pripomogla

DOBRA IZBIRA PRI VOLITVAH KRAJEVNIH ODBOROV

ki so bili izvoljeni, pa čeprav ponekod na tretji sklicanih in zares množično obiskanih zborih volivcev. Prav zaupanje velike večine

Iz razprave na seji Okraj. odb. SZDL v M. Soboti

(Nadaljevanje s 1. strani)

V razpravi, ki je sledila, so člani odbora še razširili in s primeri podkrepili in dopolnili predsednikovo poročilo. Tako je predsednik Gospodarskega sveta Rado Pušenjak dejal, da se povsem strinja s pospeševanjem kmetijstva v Pomurju in da je treba tu ustvariti široko fronto, vendar ne povsem ukiniti dosedanjega načina, ker bi to utegnilo povzročiti v našem kmetijstvu nove težave. Treba je tudi združiti manjše zadruge z večjimi, vendar ne prisilno, temveč v skladu s težnjami združnikov in potrebami kraja. V nadaljevanju je govoril tudi o problemu mlinarstva v Pomurju. Večinoma se mlini okorišajo na račun proizvajalcev pa tudi potrošnikov. Tako je značilen primer mlinarskega podjetja v Soboti, ki je imelo letos 20 milijonov čistega dobička, medtem ko je »Mura« imela le 8 milijonov, kakor je navedel tov. Vanek Siftar. Tov. Pušenjak je še razpravljal o trgovini in dejal, da mora imeti naša trgovina obveznosti tudi do domačega trga in ne samo do inozemstva. O mlinih pa je bil mnenja, naj preidejo v socialistični sektor, ker bi se na ta način onemogočilo izkoriščanje.

Tov. Pavle Korošec, direktor Kmetijskega posestva v Lendavi, je razpravljaj najprej o pospeševanju kmetijstva. O tem je rekel, da naj bodo kmetijski poskusi še naprej, vendar naj bodo vodeni organizacijsko, ne pa stihijno. Povezani naj bodo s pospeševalnim odsekom zadruge na določenem teritoriju. O socialističnih obratih v kmetijstvu je dejal, da nam nekateri, slabo vodeni in zanemarjeni, zelo škodijo. Tako je navedel primer Turnišča, Dobrovnika in Kobila, kjer imajo povsod mnogo lepe zemlje, ki pa je neizkoriščena. Večina zemlje je v najemu ali pa jo zadruge zanemarjajo. Najbolje bi bilo, da jih priključimo bližnjim drž. posestvom. Končno je omenil še finančna sredstva in izrazil mnenje, da bi bilo bolje, če bi bil kmetijski sklad razdeljen med občine; nekaj pa bi ga bilo na okraju.

Tov. Vanek Siftar je dejal, da bi bilo treba že enkrat začeti z melioracijo naših travnikov, ki bi lahko dali mnogo dobre orne zemlje. Govoril je tudi o zavarovanju kmetijskih pridelkov ter o hranilnicah, ki pa bi morale biti ločene od zadrug in — kar je še posebej važno — zajamčiti morajo tajnost vlog.

Med ostalimi diskutanti se je oglasil tudi tov. Kuhar, predsednik martjanske občine, ki je govoril o zvišanju življenjskega standarda in dejal, da se je zvišal pri okoli 70 % kmetov, marsikje res tudi na račun špekulacije. Govoril je še posebej o onih kmetih — teh je skoraj polovica — ki se prav dobro zavedajo, da se solidni življenjski pogoji morejo izboljšati le ob solidnem gospodarjenju in povišanju proizvodnje. Ti gospodarji tudi vlagajo mnogo sredstev v gospodarstvo. Dodal pa je, da mi včasih sami dajemo možnost kmetu, da špekulira in da pri tem tudi nekatere zadruge niso izjema. Rekel je, da gre zadrugam preveč za dobiček, ne pa za pospeševanje kmetijstva. O pospeševalni službi je bil mnenja, da je preveč vodena iz pisarn in da bi kmetijski strokovnjaki morali biti predvsem na terenu.

V diskusiji k predsednikovemu poročilu se je oglasil še sekretar okrajnega odbora tov. Jože Gričar. Diskusija se je nadaljevala, v glavnem v smislu nakazanega poročila. Plodna je bila tudi debata o delu žena-zadružnic na vasi. Okrajni odbor Socialistične zveze je v zvezi s poročili ter razpravo sprejel tudi ustrezne sklepe.

O tem smo mnogo razpravljali v času, ko smo se pripravljali na sprejemanje občinskih statuten, nismo pa si bili v tem enotni. Tako imajo v večini občin po dve ali celo več vasi skupni krajevni odbor. Ne bom ocenjeval, ali je bilo pravilno in potrebno v vsaki občini združevati več vasi v en krajevni odbor, marveč želim bralcem posredovati le nekaj praktičnih izkušenj iz beltinske občine.

volilnih upravičencev je privedlo do tega, da so bili izvoljeni tovariši, ki ne bodo dopustili, da bi kdorkoli zapravljal to zaupanje. To pričakovanje lahko utemeljimo tudi s tem, da so izvoljeni krajevni odbori že z dosedanjim delovanjem dokazali svojo zrelost, da imajo redne seje, da proučujejo pereče probleme svojih krajev, da redno sprejemajo važne sklepe in posredujejo ljudskemu odboru pomembne predloge.

Tudi na posvetovanju predsednikov KO — bilo je 26. novembra — ni bilo niti enega neupravičenega izostanka. Dva predsednika sta poslala na posvetovanje svoja zastopnika. Pogovorili so se o tem, kako naj poteka bodoče delovanje krajevnih odborov. Prisotni predsedniki so v tem pogledu predlagali marsikaj koristnega in sprejemljivega. Govora je bilo tudi o tem, kje dobiti ustrezne prostore za seje (ponekod jih nimajo!) in potreben inventar, kako urediti arhiv in kako je treba sodelovati z ljudskim odborom in uslužbencem krajevnega pisarne. Najbolj dolgo smo se ustavili pri vprašanju:

KAJ NAJ KRAJEVNI ODBOR RESUJE NA SVOJIH SEJAH IN KAJ NAJ RESUJEJO VOLIVCI NA SVOJIH ZBORIH

Popraviti je treba zanemarjene vaše poti in ukrepati proti poplavam, določiti bo treba poljske čuvaje, ki jih domala nikjer nimajo. V prihodnosti bodo na seje krajevnega odbora vabili tudi odbornike SZDL. Z zadovoljstvom so sprejeli tudi izvečke iz statuta in navodila, ki jih je zanje pripravil ljudski odbor. V navodilih so nanizane vse pomanjkljivosti pri dosedanjem delovanju in predlogi za to, kako jih je treba odpraviti. Največja slabost je bila: aktualne probleme so premalo skrbno obdelali, zato so bili tudi sklepi včasih preveč splošni in pomanjkljivi. Tudi na zborih volivcev bo treba bolj paziti na to, da ne bodo posamezni kričarji in soovoljniki po nepotrebnem in neovirano onemogočali trezno razpravljanje in sprejemanje ustreznih zaključkov. Prav v tem je bil dosežek največkrat vzrok za govorice volivcev: »Kaj bi hodili na zборе, če pa se tam samo stvari lotevamo, ne da bi potem karkoli storili.« Povsem razumljivo je, da se zbori volivcev ne morejo obnesti, če o posameznih problemih ne razpravljamo dovolj temeljito in če so temu primerni tudi sklepi.

KORISTNO SODELOVANJE

V beltinskem občinskem okolišču, ki zajema petnajst velikih in gospodarsko zaokroženih vasi, je potemtakem v vsaki vasi potreben krajevni odbor. Težko je verjeti, da bi mogli redki krajevni odborniki uspešno reševati probleme, ki so svojstveni za vsako vas posebej, v krajevnih odborih, ki bi združevali koristi več vasi. V takem primeru bi se neogibno porajala nesoglasja: odborniki se ne bi mogli nepristransko opredeliti za to, kateri vasi je treba trenutno posvečati največ pozornosti. Sedaj so vasi v beltinski občini popolnoma samostojne.

POLEMIKO O GLEDALIŠČU NADALJUJE

STEFAN SEDONJA:

S predolgo polemiko o vprašanju, ali je gledališče potrebno ali ne, si lahko pridobimo sloves nekulturnih kulturnikov, ki sredi dvajsetega stoletja vneto razpravljajo o tem, kar je bilo starim Grkom jasno že pred dva tisoč pet sto leti.

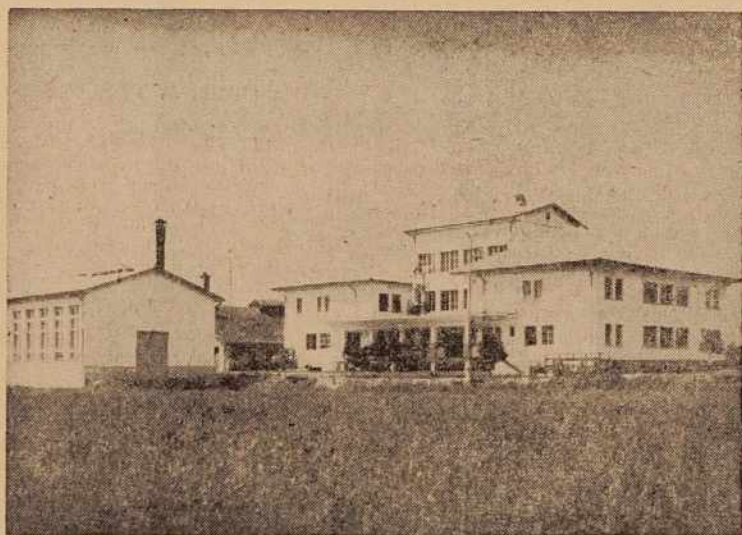
Vprašanje, ali je gledališče Murski Soboti kot mestu potrebno, nas zaenkrat ne zanima.

Dejstvo, da Sobočanom v desetih letih svobode ni uspelo zgraditi tudi najskromnejše gledališke dvoranice, da je po desetih letih svobode ostala na soboškem »odru« v domu Partizana poleg vegetativnih stolov in skoraj nerabnih kulis še vsem dobro znana temna modra zavesa, ki se rabi ob vsaki priložnosti, da zakrije in izpolni njega strašno goloto in praznino: ugotovitev, da smo sredi gledališke sezone in še nismo doživeli nobene premiere — vse to je lahko nepoučenemu človeku zadosten razlog za sklep, da gledališče Soboti res ni potrebno — blago rečeno — Sobočani izhajajo še kar dobro tudi brez gledališča. Mi, ki položaj poznamo, smo mnenja, da bi bil tak sklep krivičen.

Malo bo koristilo stvari, če se spustim v široko analizo objektivnih težav in subjektivnih malomarnosti, zaradi katerih se je gledališko življenje v Soboti moralo razvijati brez gledališča. Taka analiza

ne in lahko po svojih odborih neodvisno odstranjuje svoje probleme. Tudi probleme, ki se tičejo dveh vasi, je mogoče odstraniti, če se o tem dogovorita in sodelujeta prizadeta krajevna odbora. Samo en primer: krajevna odbora Beltinci in Odranci sta se odločila za skupno popravljanje vaše poti, ki vodi po beltinskem območju, a uporabljajo jo pretežno prebivalci Odrancev. Taki primeri torej ne nasprotujejo naši tezi: vsaka večja vas naj ima svoj krajevni odbor!

In napoved: ali ni v dobro samouprave delovnih ljudi, če slednji v večjem številu sodelujejo v svoji

Tovarna mlečne prahu v M. Soboti

oblasti in če so izvoljeni predstavniki bolj povezani s svojimi volivci, kakor pa bi bili tedaj, če bi pri uveljavljanju krajevnega samouprave sodelovalo pol manj prebivalcev? Na to vprašanje bomo dobili vedno isti odgovor: taka organizacija je pravilna in tudi v praksi potrjena.

Prepričani smo lahko, da bodo krajevni odbori mnogo pripomogli k nadaljnjemu razvoju demokratičnosti v naši samoupravi in da bodo v okviru svojih pristojnosti uspešno izvajali številne naloge ter tako dejavno pomagali ljudskim odborom in državnim organom. Stane

Več aktivnosti pri izobraževalnem delu . . .

V začetku meseca je bil v Radenih občni zbor sind. podružnice slatinskega podjetja. Nekatera poročila so bila zelo suha, zlasti tajniško, saj je obsegalo le skromnih 5 vrstic. Bolj živahna je bila razprava, ki pa tudi ni prinesla kakšnih posebnih sklepov in smernic za bodoče delo. Krajevni sindikalni svet in občinski ljudski odbor je zastopal podpredsednik občine Anton Strajša, ki je priporočal članom podružnice več aktivnosti pri vključevanju v kulturno prosvetno delo pri DPD Svoboda. Zlasti je poudaril važnost in nujnost ter potrebo po

»POMURSKI VESTNIK« TVOJ DOMAČI LIST — ZATO SI GA BREZ OKLEVANJA NAROČI

Podjetje se bo lahko tudi uspešno borilo proti šušmarstvu in izigravanju javnih predpisov po posameznih gradbenih mojstrih.

Na predlog sveta za zdravstvo je bila ustanovljena občinska zdravstvena postaja in imenovan dr. Igor Marincek za njenega upravnika. Istočasno bo opravljal tudi posle sanitarnega inšpektorja. Postaja bo lahko mnogo prispevala za izboljšanje zdravstvene službe v občini.

Zelo živahna je bila razprava v zvezi z nahajališčem bazalta v okolici Ocinja. Odborniki so izražali splošno željo prebivalstva, naj bi komisija geološkega inštituta raziskala to območje, kajti v okolici

zimskem izobraževalnem delu. Podružnica, ki šteje v času glavne sezone okrog 270 delavcev in nameščenecv, bi lahko mnogo dala za napredek in izobražbo svojih članov. Predlagal je, naj bi se po možnosti vsi člani naročili na glasilo Socialistične zveze Naša skupnost.

Podružnica ima ženski pevski zbor, ki je včlanjen in dela v okviru DPD »Svoboda«. Prav tako se udeležujejo člani v igralski družini. Lani so se člani podružnice udeležili proslave 90-letnice ustanovitve gasilskega društva v Varaždinu ter slavnosti ob postavitvi temeljnih kamnov za spomenik padlim borcem v Vidmu ob Ščavnici in v Ljutomeru. Priredili so še izlete v Zagreb, na Plitvička jezera, na Pohorje in Bled.

Gospodarska vprašanja na četrti seji Obč. LO Cankova

Odborniki Ob LO Cankova so na svoji četrti seji — bila je 26. novembra — poslušali poročilo komisije za prevzem inventarja in arhiva, ki je uspešno zaključila svoj posel. Tudi o poslovanju občinske uprave v zadnjem času so se temeljito pogovorili; v poročilu so bile obelodanjene slabosti in uspehi, vse zato, da bi se vsak član ljudskega odbora seznanil z delovanjem uprave in njenimi nalogami pri utrjevanju komunskega sistema. Seja je bila živahna zlasti tedaj, ko so sprejemali pet odlokov v zvezi s poslovanjem nove občine: odlok o veljavnosti predpisov bivše občine za območje sedanje občine, odlok o pristojnostih krajevnega urada, odlok o dodatnem proračunu, po katerem bo mogoče poravnati vse obveznosti občine do konca proračunskega leta itd.

Na predlog sveta za gospodarstvo je ljudski odbor ustanovil na tej seji obrtno gradbeno podjetje »Temelj«, ki bo lahko, če bo dobro organizirano, precej prispevalo k povečanju narodnega dohodka v občini.

je tudi več mineralnih vrelcev. Po njihovem mnenju bi bilo mogoče z manjšimi investicijskimi sredstvi začeti kopati bazalt in črpati mineralno vodo.

Burno je bilo, ko so razpravljali o občinskih dokladah za bivšo občino Cankova. Nekateri so sprva valili krivdo na občinsko upravo, da so občinske doklade na tem območju večje kot drugje, posamezni odborniki iz bivše cankovske občine pa so pozabili, da so nekoč glasovali za odlok o vpeljavi doklad in da smo tako zbrana sredstva večinoma porabili za odplačilo anuitet za najeta posojila, ki smo jih potrebovali pri gradnji električnega daljnovođa v cankovski občini in nekaj za ureditev drugih komunalnih naprav. Za daljnovoď dolguje občina okrog 8 milijonov din.

Zgodbo o »prevelikih dokladah« so verjetno nadaljevali na terenu tudi odborniki bivšega Ob LO Cankova, zato je v posameznih vaseh nastalo vrenje, ki so ga izkoristili našemu razvoju nenaklonjeni ljudje, začeli metati blato na ljudsko oblast in povzročili nezadovoljstvo med ljudmi. Socialistična zveza ni znala ljudem pravilno pojasniti te zadeve in zamašiti usta posameznim nergačem, marveč je ostala v »ilegalu«. Zato so akcijo začeli voditi tisti, katerim to najmanj pripada. Občinsko vodstvo SZDL je hotelo to zadevo pravilno pojasniti ljudem in je sklicilo sestanke v nekaterih krajih, toda zgodilo se je, da so bili sestanki v vaseh, kjer je tlel največji »ogenje«, najslabše obiskani. Prebivalci Skakovec so povedali, da so najbolj prizadeti ker so jim izračunali največji dohodek in seveda tudi največje občinske doklade. Katastrskega čistega donosa pa v resnici ni izračunala občina, marveč že leta 1955. posebna komisija OLO M. Sobota. Morda so

TUDI S PRIDNIM DOPISOVANJEM POMAGAS SIRTITI »POMURSKI VESTNIK«

v tem pogledu res takšna nesorazmerja med Skakovci in sosednjimi kraji, vendar bi se to dalo popraviti. To bi lahko zahtevali volivci na svojem zboru, ki bi ga morala SZDL poprej temeljito pripraviti. Tada: v Skakovcih so zbori volivcev in sestanki SZDL redkokdaj sklepčni!

Sleheri volivec bi se moral zavedati, da je od njegove aktivnosti odvisno delovanje komunskega sistema; sleherno govorjenje po cestah je nekoristno, večkrat pa tudi škodljivo, zlasti še tedaj, ko naši oblasti nenaklonjene osebe povzročajo nezadovoljstvo med ljudmi. V tem primeru so hotele izkoristiti opisani gospodarski ukrep za kaljenje enotnosti občanov, kar se jim je tudi delno posrečilo v krajih, v katerih niso občutili dovolj odločnega nastopa SZDL.

Razen tega je ljudski odbor na tej seji ustanovil tudi sklad za štipendije, imenovan šolski odbor KGS v Rogoševcih in nekatere nove člane sveta za šolstvo. Vodstvu okrajne pošte v M. Soboti je predlagal, naj čimprej izboljša dostavno službo v poštnem okolišču Rogoševci, kjer dobivajo ljudje pošto s 3 do 4-dnevno zamudo. Prav tako so odborniki izrazili željo, naj bi na avtobusni progi M. Sobota—Rogoševci vozil večji avtobus, zlasti sedaj v zimskem času.

V. K.

MLADI POTNIKI — PA TAKI!

Na železniški progi od M. Sobote do Hodoša se vozijo vsak dan tudi dijaki. Nad njihovim vedenjem se potniki zgražajo. Pogostokrat se jih nekaj strpa v kupe, kjer razbijajo, kričijo in »kraljujejo« v kupeju do zadnje postaje z izgovorom, da je vse zasedeno. Le redko se spomni kateri, da odstopi sedež starejšemu. Vsekakor bi bilo priporočljivo, da o tem razmislijo vzgojitelji in starši.

Potnik

KULTURNI PROBLEMI

ALI NAJ OSTANE POMURJE RES ETNOGRAFSKA ZANIMIVOST SLOVENIJE?

bi bila zanimiva, morda celo poučna, marsikaj bi razkrila in pojasnila, toda končala bi se vsekakor s klavnim ugotovitvijo, da zaradi teli in takih objektivnih in subjektivnih razlogov gledališča v Soboti ni.

Za marsikoga bo manj boleče, za skupnost pa bolj koristno, če postavim to neveselo ugotovitev za izhodišče svojim mislim.

Zgoraj sem zapisal, da zdaj ni važno, če je gledališče Soboti potrebno ali ne, če si ga Sobočani žele ali ne, važno je, da je Soboti, tista Soboti, ki je postala politični, upravni, gospodarski in kulturni center pokrajine ob Muri, bodočemu gledališču nujno potrebna, saj ga bo morala zgraditi in vzdrževati, kulturni dom, v katerem naj bo tudi dobro gledališče, pa je potreben vsenu pomurskemu ljudstvu in ono ima polno pravico, v skrajnem primeru celo dolžnost, da od pristojnih forumov izsili zgraditev centralnega kulturnega žarišča, ki ne bo samo kvalitetno interpretiralo gledališke umetnosti, ampak bo tudi usmerjalo in pomagalo pri razvoju kulturnega, posebej pa gledališkega življenja v naši pokrajini.

Nikakor ne mislim, da bo z bodočim gledališčem rešena vsa naša

kulturna problematika, ne pretiravam pa, ko trdim, da bo gledališče z dobrim ansamblom in primerno tehnično opremo lahko osnova za višjo in kvalitetnejšo dejavnost na tem, vsaj v kulturnem pogledu nekoliko zanemarjenem delu slovenske zemlje.

Poglejmo na stvar s široke perspektive, s perspektive vsesplošnega kulturnega dviganja in rasti našega človeka in jasno nam bo, da zahteva po centralni gledališki hiši v Murski Soboti ni muhavost nekaterih kulturnih glav in gledaliških sladokuscev, pač pa je ta zahteva globoko utemeljena z razvojem našega življenja in z značajem naše družbene ureditve.

Končno pa ne zahtevamo nič tako velikega, nemogočega; zahtevamo le to, kar imajo centri, kakršna je Soboti, že širom Slovenije, zahtevamo le to, kar drugod že imajo. Zavedati se moramo dejstva, da smo nekaj zamudili, da v nečem zaostajamo.

Pred vojno Pomurje, še posebej pa Prekmurje, skorajda ni imelo industrije. Z izjemo majhnega kombinata pri Lendavi in nekaterih manjših industrijskih obratov tudi po vojni ni bilo pri nas zgrajenega

kaj velikega, medtem ko so širini naše domovine rasli industrijski giganti. Tudi v bližnji bodočnosti ne moremo pričakovati, da se bo naša pokrajina močno industrializirala. Za to so lahko različni razlogi: strateški, prometni, pomanjkanje surovin itd. Torej bomo v bodoče obdelovali polje in gojili živino. Izrazito agrarna pokrajina bo vsaj za določeno dobo obdržala svoj agrarni značaj. Prav! Bomo kmetje, toda s tem še ni rečeno, da moramo biti in ostati kmetavzarski. Če so razlogi za to, da ne gradimo tovarn, kje in kakšni so razlogi, da si ne zgradimo centralnega kulturnega doma z gledališčem? Ali naj ostane Pomurje res etnografska zanimivost za ostalo Slovenijo? Ali bomo dopustili, da si bodo ljudje ustvarjali svojo predstavo o Prekmurju po motivu, ki prikazuje na pol podrti, s slamo krito kmečko bajto s štorjlo na dimniku in s topoli v ozadju, ko pa je vendar naše ljudstvo sposobno, delavno in si želi vse stranskega napredka!

Pretehtajmo dobro to stvar in zahteva po gledališču se nam ne bo zdel preuranjen absurd, ampak neizprosni diktat časa.

Ko sem zapisal, da bo morala Soboti zgraditi in vzdrževati bodoče gledališče, nikakor nisem mislil Soboti kot mesta, niti soboške občine. Soboti sama, ki nima močne industrije, se ne more brez vidnejše škode za njen vsestranski razvoj lotiti

STANJE v TRGOVINI IN UKREPI ZA NJENO IZBOLJŠANJE

(Nadaljevanje iz prejšnje številke Pomurskega vestnika)

V trgovini se čisto dogaja, da podjetja, tako naravno nastali dobicek, pripravijo v raznih negospodarskih oblikah zniževanja cen. Tu ne gre za zniževanje cen, ki so nujna z ozirom na padec vrednosti posrednih vrst blaga. Smatram, da je pravilno edino to, da trgovska podjetja dobicek, ki nastane kot posledica rednega in pravičnega kalkuliranja in solidnega poslovanja izkažejo, da ga ne pripravijo, temveč, da ga odvedejo okrajnemu ljudskemu odboru, zlasti v primeru, da tvori dobicek podjetij sestavni del okrajnih dohodkov za pokritje planiranih obveznosti.

SREDSTVA SE MORAJO HITRO OBRACATI

Kakšnega bistvenega odstopanja pri plačnem fondu v trgovini pri nas ni bilo mogoče ugotoviti, kljub temu, da bi bilo zlasti z ozirom na družbene instrumente v delu okraja to možno.

Cepinci na Goričkem — kino, trgovina, gostilna, gasilski dom — vse v lepem združenem domu

Kar se tiče obratnih sredstev, večina trgovskih podjetij ni imela težav, razen nekaterih, kjer bi bil lahko promet veliko večji, če bi imela podjetja dovolj obratnih sredstev.

Koeficient obračanja je pri nekaterih podjetjih izredno nizek. Takšna podjetja bodo morala storiti vse, da bodo koeficient obračanja povečala.

Potrebna je zdrava konkurenca

Gospodarski svet pri OLO Murska Sobota se je pečal na svoji zadnji seji o problematiki trgovine ter sprejel med drugim sledeče zaključke:

Nujno je, da čimprej uvedemo tudi pri kmetijskih združenjih sistem nagrajevanja, ki bo vzpodbujal trgovske uslužbenke, v čemer je pogoj za boljše poslovanje in večji promet v združenih poslovalnicah.

Kakor prikazuje analiza, je gospodarstvo v malih samostojnih trgovinah na zelo nizki stopnji, kar povzroča samo zvišanje stroškov, ki gredo v breme potrošnikov. Zaradi tega je potrebno s 1. januarjem 1956 likvidirati vse ene samostojne trgovine, ki ne izpolnjujejo pogojev za samostojno trgovino, ker nimajo potrebnega števila osebja: poslovalce, blaginjake, knjigovodje in več prodajalcev. Te trgovine se naj priključijo drugim podjetjem, da bo na ta način možna v večji meri družbena kontrola. Pri reorganizaciji pa moramo upoštevati specializacijo trgovine, ker je nemogoče, da bi lahko eno podjetje prodajalo tako živila, kakor tudi ostalo industrijsko blago. Potrebna je močna konkurenca. V Murski Soboti, Lendavi, Radgoni ter Ljutomeru je organizacijo trgovin po načelu specializacije in konkurenčnosti mogoče uresničiti.

Za redne sejme smatramo le one živinske sejme, ki jih niso organizirale zadrage, kar znači, da so to le tradicionalni splošni sejmi, na katerih se lahko pojavijo kot odkupovalci tudi gospodarske organizacije.

Sejme, ki jih organizirajo za svoje področje kmetijske zadrage, moramo razumeti kot dogonska mesta, na katerih se lahko pojavi kot odkupovalec samo zadruga, ki je dogonsko mesto organizirala.

Gostinske organizacije bodo odkupovale pridelke na trgih na drobno, pa tudi direktno od kmetovalcev v neposredni okolici. Živino pa naj gostinske organizacije nabavljajo le pri kmetijskih združenjih. Izjema glede nakupa živine naj velja le za one gostinske obrate, ki kuhajo hrano za abonente in v primeru, da je tak nakup cenejši.

Gospodarski svet zasleduje trgovinsko problematiko

Gospodarski svet pri OLO je mnenja, da kmetijske zadrage na našem področju izpolnjujejo vse pogoje za reden promet z vsemi kmetijskimi pridelki tako, da niso potrebne odkupne postaje. Zaradi tega je

predlagal gospodarski svet Državnemu sekretariatu za gospodarstvo pri LRS, naj izda za območje našega okraja prepoved za ustanavljanje odkupnih postaj. S tem bo odklenalo premožnim nakupovalcem, katerih pretežni del je imel materialne zasluge za malo, ali pa nič dela, kar je šlo v brembo tako proizvajalca, kakor potrošnika.

Posebej pa je treba opozoriti kmetijske zadrage, da ne bodo sedaj one nadaljevale sistema odkupovanja po nakupovalcih, ki se bodo skušali vgnezditi pri kmetijskih združenjih.

Ker so nekatere kmetijske zadrage se vendatle šibke za prevzem vseh odkupnih poslov, bodo morali upravni odbori teh pravčasno urediti vse potrebno za odkup, ker bi sicer lahko nastale resne težave pri prodaji kmetijskih pridelkov. To je važno tembolj, ker zadrage v bodoče ne bodo imele odkupovati na območjih drugih KZ, temveč le na svojih območjih, kar bo tržna inspekcija sproti kontrolirala.

Mnogi odkupovalci se bodo sicer težko živeli v novo situacijo, ter bodo skušali nadaljevati svoje delo kot črni trgovci. Nakupovali bodo blago po vaseh ter ga prodajali sami na mestnih trgih. Zadrage in odkupna podjetja pa bodo morala onemogočiti take pojave z rednim pošiljanjem blaga iz Pomurja na vse, vsaj bližnje večje trge.

Z izbiro blaga moramo potrošnika zadovoljiti

Da ne bodo potrošniki prisiljeni kupovati blago v večjih mestih, s čimer izgubljajo čas in si povzročajo nepotrebne stroške, je trgovina v bodoče dolžna skrbeti v večji meri za primerno založenost trga in za večjo izbiro blaga. Zlasti nekatere občine, kjer je povprečje blagovnega prometa na poedinca izredno nizko, bodo morale bolj usposobiti trgovino, da bo lahko

zajela večino kupne moči potrošnikov na svojem območju. Gospodarski svet pri občinah bodo morali v bodoče večkrat analizirati stanje v blagovnem prometu, ugotavljati, kakšna je kupna moč na njihovem področju, kakšen je iztržek trgovine ter iskati vzroke, zakaj kupujejo potrošniki blago izven svojega področja, in na to potrebno ukrepati.

Ker bo rabila trgovina še več lokalov, bi bilo potrebno, da se ji vrnejo trgovski lokali, ki služijo sedaj drugim namenom.

Sanitarna inspekcija premalo skrbi za higieno v trgovskih lokalih.

SODOBNI LOKALI — KULTURNA POSTREŽBA

Stanje v naših trgovskih lokalih je na splošno slabo. Primerno urejenih lokalov v našem okraju je zelo malo. Za ureditev trgovskih prostorov se ni investiralo v zadnjih letih skoraj ničesar. Trgovski nameštenci se zadovoljujejo s tem, da delajo cele dneve v temi. Večina izložb deluje izredno primitivno v naši trgovini. Kupci se v takih lokalih, če gleda naše izložbe prav gotovo ne more počutiti dobro. V večini trgovin vlada glede nameštite blaga prava anarhija. Menim, da je bilo največ krivde za tako stanje na sami trgovini, ki ni čutila dovolj potrebe po ureditvi trgovskih lokalov in izložb. Izjeme so zelo redke. Ena takih redkih izjem sta dva trgovska lokala podjetja Merkur v Ljutomeru, ki ima izložbe v večernih urah razsvetljene, kar vpliva zelo prijetno na mesto v ponočnih urah.

Gospodarski svet meni, da je pač že skrajni čas, da začnemo urejati tudi trgovine in da se tudi pri trgovskih uslužbenih pojavi smisel za lepoto, ki ima danes že močno vlogo v trgovini. Prav posebno pa je važno, da vlada največja higiena, čistoča in red, zlasti v trgovinah z živila.

K uspehu naj pomagajo tudi: trgovinska zbornica, občine in potrošniški sveti

Trgovinska zbornica naj proučuje takšen sistem notranje organizacije, ki bo omogočil točen pregled nad poslovanjem in zmanjševal možnost gospodarskega kriminala.

Zbornica mora imeti skrb za nadaljnje usposabljanje kadra v trgovini, mora organizirati tečaje, ter skrbeti, da bo imela primerno knjižnico, ki bi naj bila na razpolago članstvu.

Gospodarski svet pozdravlja pobudo zbornice, ki namerava že v naslednjem letu graditi v breme republiškega fonda za vzgojo trgovskih kadrov vajeniško šolo v Murski Soboti.

Okrajna finančna inspekcija je dobila nalog da prekontrolira, kakšno je gospodarstvo v onih trgovinah in odnosno trgovskih podjetjih, ki izkazujejo zelo velik pribitek k nabavni ceni. Ob novi organizaciji trgovine bi morali ustanoviti tudi potrošniške svete po načelu: vsaka samostojna trgovina — potrošniški svet.

Na območju okraja moramo usposobiti tudi trgovino z odpadki, ki je bila dosedaj premalo delavna.

Trgovinska zbornica in tržna inspekcija bosta prešturirali, če je sedanja organizacija sejmov primerna. Potrebno je sestaviti osnutek za tržni red, tako glede prostorov, kjer prodajajo gospodinjske potrebščine, kakor tudi glede trgov, kjer prodajajo živino.

Zbornica pa bo proučila tudi možnost ustanovitve agencije za prodajo nepremičnin, s čimer bo zelo ustrezno tako prodajalcem, kakor kupcem nepremičnin.

V MESECU »POMURSKEGA VESTNIKA« POSTANI NAROCNIK SVOJEGA DOMAČEGA LISTA

take gradnje. Pri gradnji gledališča v Murski Soboti morajo na ta ali drugačen način sodelovati vsi, za katere se bo to gledališče gradilo — vse Pomurje. In ne samo Pomur-

je! Tudi Ljubljana, ki ji dejansko stanje pri nas mora biti znano, verjetno ne bo mogla ostati ravnodušna ob naših naporih.

FRANC ZADRAVEC:

K vprašanju o drugi kino dvorani v Soboti

Ko sem pred nekaj tedni pisal v »Pomurskem vestniku« o trenutno osrednjem pomurskem kulturnem problemu — o pokrajinskem gledališču v Soboti, sem z rahlo kretajo zaviral težnje nekaterih ljudi po drugem kinematografu v tem političnem in gospodarskem središču obmurskega področja. Te zavrnitve pa nisem zadostno utemeljil zategadelj, ker je bilo težišče članka drugje. Ob članku, ki je v zadnji številki »Pomurskega vestnika« začel temeljito reševati postavljeni problem, je začelo uredništvo o le-tom še več osebnih mnenj. Zatorej je možno, da se javno pogovorimo, ali je druga kino dvorana zares že danes prečita soboška kulturna potreba, oziroma ali bo to vsaj v bližnji prihodnosti.

Ko govorimo o kulturnih potrebah, mislimo seveda na stvarnega odjemalca kulturnih dobrin in se na potencialnega odjemalca. Beseda »odjemalec« se bo v tej zvezi zdelo morda presurova, vendar menim, da je stvarna, značilna, četudi lahko zvani za koga samo komercialno. Odjemalec kulturnih dobrin je tisti činitelj, ki nezadržno izsiljuje vedno nove, kulturo posredujoče ustanove. Socialistična kulturna politika pa seveda ne more in ne sme samo slepo zadovoljiti tem potrebam, temveč mora siliti

ljudi v vedno višje in zahtevnejše kulturne okvire.

Ta premislek, če sem ga pravilno doimel in označil, je pravzaprav edina prepričljiva sestavina članka, ki odločno zagovarja potrebo drugega kinematografa v Soboti. Gre torej za klic po kvaliteti filmskih predstav. Sodim, da se mu odločno pridružujemo vsi, razen takih, na srečo vedno redkejših ljudi, ki cenijo človeško in umetniško plitev ameriški ali kak drug detektivski, jokavo sentimentalni ali salonsko-polizani film mnogo bolj, kakor pa n. pr. slovenski film Na svoji zemlji. Zahteva po kvaliteti filmov je, kakor sem dejal, edini resen argument v omenjenem članku. Metoda pa, kako doseči to kvaliteto, pa v njem ni posrečeno rešena, temveč je precej zgrešena glede na sedanjo in najbližjo perspektivo soboških kulturnih potreb.

Te sodbje mi ne more omajati še tako natančna zgodovina soboškega predvojnega in povojnega kina, navajanje razmerja med številčnim prirastkom prebivalstva in sedanjim prostorom v kino dvorani itd. Če bi upoštevala število prebivalstva, bi morala imeti Ljubljana danes vsaj štirideset kino dvorani, ima pa jih največ petnajst. Tudi tako imenovano principielno stališče, po ka-

terem naj bi nekoč za kino urejen prostor služil namenu, zaradi katerega je nastal, ni noben objektivni dokaz o dejanskih kino potrebah Sobotne. Vse to so torej izvenpredmetni, nebitni in obrobni dokazi.

In sedaj si predstavimo še to! Znamena kažejo, da bo dobila Sobotna v prihodnjih nekaj letih polpoklicno gledališče. Od takega gledališča pričakujemo letno do osem premier, z najmanj petimi ponovitvami vsake igrice. Dodajmo še, da bo soboški gledališki hram odprti tudi dobrim amaterskim igralskim skupinam celotnega Pomurja in da bo možno vabiti vanj tudi goste iz Ptuj, morebiti celo iz Maribora, Celja... In vse to v času, ko bo Sobotna štela le nekaj čez šest tisoč prebivalcev! Prevzet od le idealne perspektive, vprašujem: bo soboški kulturni odjemalec, ki ga bo tedensko vabilo in mamilo z vso potrebno konkurenčno reklamo pet do šest filmov, zmogel, izmotal se iz tega močnega objeta v toliki meri, da bo zadostno počastil tudi gledališki hram vsaj enkrat tedensko, oziroma štirinajstidnevno? In soboška »Svoboda«? Z ene strani bo stala v konkurenčnem boju z moderno kino dvorano, z drugo roko pa bo dolžna vabiti ljudi v gledališče. Ali bo zmogla oboje in ali bo zmogla zlasti drugo, zelo odgovorno nalogo?

Glede na dejstvo, da se v sedanjem kinu lahko izvrsti tedensko vsa Sobotna do slednjega človeka in še nekaj okoliških vasi, ne vidim nobene objektivne potrebe po drugi kino dvorani. Ker pa nam gre za kvaliteto filmov, je treba začeti drugje: pri samem vodstvu sedanjega podjetja.

Slišal sem, da bi bilo treba dopolniti upravni odbor tega podjetja s svetovalci, ki bi ne gledali prvenstveno na njegovo komercialno plat (mimogrede: opazimo, da se politika nabavk v poslednjem času rahlo obrača v smeri kvalitete), temveč bi se

globlje zavedali, da ima tako podjetje tudi kulturni, ampak zares kulturni, umetniški dolg do odraslih in, ne pozabimo!, tudi do mladine in zlasti še do mladine in otrok. Sedanja dvorana bi bilo treba tudi bolj osvetliti, zlasti pa še bolj ozvočiti, zakaj zvok je odločno preslaboten. Čemu ne izrazimo edinstvene arhitektonike, ki predstavlja redek primer možnosti za posredovanje odličnega zvoka? Tako upravičeno mislijo in prigovarjajo obiskovalci sedanjega kina v Soboti. Njihove pomisleke je treba upoštevati, jih odločno podpreti in tudi praktično izvesti. Stvar občinskega ljudskega odbora in njegovega sveta za prosveto in kulturo pa je, kako bosta vplivala na rešitev teh vprašanj.

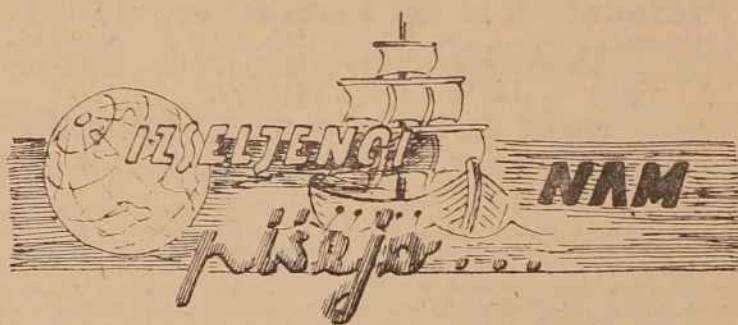
»Svoboda« naj uporablja grajsko kino dvorano predvsem za izobrazbo svojega članstva in drugega soboškega in okoliškega občinstva. Tu bi morali vrteti od časa do časa filme s kako izrazito strokovno izobrazbeno vsebino. Nikar pa ne uvajati kekega konkurenčnega podjetja! Ako namreč filmska raven nekega monopolnega podjetja ni zadostno visoka, se jo da v socialistični kulturni politiki zvišati še na drug način, kakor pa samo s konkurenco!

Sodim torej, da druga kino dvorana Soboti ni potrebna niti danes, niti ji ne bo potrebna v bližnji prihodnosti.

NOVE KNJIGE

V oceno smo prejeli knjižno zbirko »Kmečke knjige: Koledar kmečke knjige za leto 1956. Janko Kernik: Kmečke slike in povesti. Bogo Grafenauer: Zgodovina slovenskega naroda, II. zvezek. Ložnikar-Vrečko: Perutninarstvo.

Zbirko je uredil Igaz Koprivec. O knjigah bomo še poročali.

Praznik Republike v Franciji

Jugoslovani v Franciji so na svoj način proslavili Praznik republike — 29. november. Združenje Jugoslovancev v Franciji »Bratstvo — Jedinstvo« je 26. novembra priredilo svoj tradicionalni veliki bal pod pokroviteljstvom ambasadorja Jugoslavije v Franciji tov. dr. Aleša Beblerja. Prireditev je potekla v svečanem in domačem razpoloženju, prisostvovali pa so ji vsi člani naše ambasade in diplomatskih predstavništvi ter okrog 500 izseljencev. Prisotne je najprej pozdravil prekmurski rojak Jean Svetec (doma iz Salovec), predsednik pariške sekcije združenja »Bratstvo — Jedinstvo« s temi besedami:

»Ko odpravljam to veliko svečanost v počastitev narodnega praznika 29. novembra, pozdravljam v imenu našega združenja in lokalne sekcije pariškega sektorja združe-

Mnoge naše izseljence prav gotovo zanima, kako je z združenjem »Bratstvo — Jedinstvo«, zato jih bom ob drugi priložnosti seznanil s pravili in smotri te organizacije.

Vesela vest

Prejeli smo veselo vest, da je bil naš rojak Jean Svetec, doma iz Salovec, izvoljen za novega predsednika pariške sekcije »Bratstvo — Jedinstvo«, združenja Jugoslovancev v Franciji. Ta uspeh našega izseljenca je toliko bolj pomemben, ker je bil Jean Svetec šele letos oktobra na predlog tov. Kuharja, ki je obiskal naše izseljence, kooptiran kot prvi Prekmurec v ta odbor. Pri konstituiranju odbora pa je bil izvoljen za predsednika pariške sekcije.

Jean Svetec je kvalificiran delavec v tovarni avtomobilov »Simca« in živi že 25 let v tujini. Po osvoboditvi je trikrat obiskal domovino, zadnjič lani. Z obiskom je bil zelo zadovoljen in je od takrat tudi nardusen janni delavec za organizacijo naših izseljencev. K uspehu mu iskreno čestitamo in želimo, da bi s požrtvovalnim delom tudi v prihodnosti čimveč storil za naše izseljence!

Augsburško pismo

Nemčija je prostrana dežela, naši izseljenci pa raztreseni vsenaokrog. Vpliv sredine, v kateri živijo, je izredno močan. Zato sem z velikim zanimanjem čakal na srečanje, vsaj z nekaterimi... Namenil sem se na obisk k pešici že znanih sorokakov v starodavni Augsburg, industrijsko mesto, katerega obilje so močno izmalčili bombni napadi v drugi svetovni vojni. Srečanje z našimi ljudmi je bilo prijateljsko, prijetno. In naenkrat se mi je zdelo, kot da bi

Skupina naših izseljencev v Augsburgu

v pomenkih in spominih ostalo nekaj onega nepozabnega, toplega razpoloženja z lanskega sprejema izseljencev v M. Soboti.

— Fejst je bilo tisto, lepo. Nemre se pozabiti. — Te besede sem pogostokrat slišal.

In kako neposredni so bili razgovori o sorodnikih, o domačem kraju, o lepota in znamenitostih naše dežele. Brali so o novem soboškem kinu, o lendavski »Nafiti«, o marsičem drugem. Ne, na svet ob Muri niso in ne morejo pozabiti. Sobotni večer ali nedeljsko popoldne je prekratko, da bi si povedali vse, kar bi hoteli in kaj jim leži pri srcu. Govorijo tudi o načrtih za prihodnje leto... Obisk domačega kraja je njihova osrednja misel. Večnevni obisk, da se človek nauži goriškega zraka, da poskusi goriško slivovko ali lendavsko vino in da se razgleda po M. Soboti. Porajajo se tudi daljnosežni načrti — do stoterih malenkosti za bodočnost v domačem kraju.

Ob večerih polnojo stanovanja naših ljudi zvoki in melodije slovenskih pesmi iz ljubljanskega radija. Vidim: dobivajo tudi domače novine »Pomurski vestnik«. Z veliko ljubeznijo ga jemljejo v roke, saj že ne morejo biti brez njega. Skrb jim jih le ena stvar: zakasnela dostava. V prvih dneh novembra je priromala k njim prva oktobrska številka. Sprašujejo se, ali bi se dalo kaj pomagati. Obljubljam jim pomoč. Moram obljubiti. Ali bi jim sploh lahko odrekal to željo? Ali bi lahko preišel in pozabil na njihove prošnje, ki skrivajo v sebi željo po materinski besedi, po novicah z rodne grude?

— Najrajši bi šel z vami. — Možat stisk rok, vlažni pogledi in te besede na ljubljanski postaji. In peščica naših ljudi v Augsburgu, v Münchenu, drugod... Slika, ki je ne morejo in ne smejo zamageliti časovne in zemljepisne razdalje, doživeti, ki ga ne more in ne sme izbrisati iz spomina bogastvo novih doživetij in vsakdanjih skrbi.

Zategadelj »na svidenje« Karlu, Aladarju, Zavei in vsem, prav vsem ostalim!

F. Šebjančič

Prihodnje leto na kmetijskem posestvu v Črncih: Več žita, krompirja, krme . . . novi hlevi in gospodarski objekti

Zivinorejsko-poljedelsko posestvo v Črncih ima svoja zemljišča ob naši severni meji, v vsej Apaški kotlini, razen v Žepovcih in Zibercih, kjer ima zemljo Kmetijsko združeno gospodarstvo kot naslednik edine preostale kmetijsko-obdelovalne zadruge v Pomurju. Posestvo je po reorganizaciji KDZ dobilo kaj bomo zapuščino: slabo obdelano zemljo, stotero raztresenih parcel s slabimi gospodarskimi poslopi. V obrobni vseh je dobilo tudi nekaj zemlje iz kmetijskega zemljiškega sklada.

Po odcepitvi delovišča Vratji vrh in ustanovitvi samostojnega kmetijskega posestva na Tratah je črnskemu posestvu še vedno ostalo 950 ha obdelovalne zemlje in 80 ha gozdov. Posestvo ima svoja delovišča v Stogovcih, Črncih in Lumanoših. Tudi prostorni hlevi v Apačah, Stogovcih in Podgorju so postali njegova last.

Sprva se je moral delovni kolektiv boriti s številnimi težavami: primanjkovalo mu je dobre živine, inventarja in delavcev. Na črnskem delovišču je bilo stanje najboljše (tu obstaja že desetletja vzorno kmetijsko posestvo) in tudi pridelovalni uspehi so bili znatno večji kot na ostalih dveh deloviščih, kjer je bilo treba šele začeti z osnovnimi ukrepi. Letos pa so tudi tukaj precej napredovali: imeli so dobro letino, izvajali so agrotehnične ukrepe in dobro organizirali delo. Omislili so si še dva domača traktorja »Zadrucnik«. Sedaj imajo

Z novo cesto za najkrajšo in najbolj ugodno prometno zvezo

Ljutomer - Slav. gorice - Maribor

Prebivalci zahodnega obronka bivšega ljutomerskega okraja si želijo vsaj eno dobro prometno zvezo z Ljutomerom in najkrajšo zvezo s središčem Spodnje Stajerske — Mariborom.

Ta zveza v resnici že je, vendar je v treh krajih domala prekinjena zaradi slabih občinskih cest, po katerih je mogoče le za silo voziti, če je suša, ob deževnem vremenu pa kaj naglo obtiči v klancih ali blatu.

Prebivalci Stare gore, Terbegovec in Kutinec predlagajo, naj bi v bodočem proračunu občine Videm predvideli sredstva za nadaljevanje gradnje Ljutomerske ceste (sedaj je izpeljana čez Kamensčak) Ljutomer—Cezanjevci (pod Kamensčakom)—Braslovec; potem naj bi cesta vodila do Bučkovec, od tam po že urejeni cesti v Terbegovec, skozi Kutince in čez Borovšak, ki bi bil tako edini breg med Ljutomerom in Mariborom — na sjej črti.

Ptujski okraj in občina Jursinci naj bi potem izpeljala okrog 3 km ceste po dolini Smolince do okrajne ceste — Gabernik — Vitomerc.

Cesta Gabernik—Vitomerc naj bi dalje potekala iz Drbetince ali do ceste Cerkvenjak—Senarska s priključkom v Čakovi ali pa po stari okrajni cesti Drbetinci—Trnovska vas in potem po cesti v smeri Biša proti Mariboru.

Za to zvezo z Ljutomerom se je začel potegovati že okrajni odbor Gor. Radgona (leta 1898), ki je tam paševal odpadnik Bračko, ki je prišel na službeno mesto predsednika radgonskega okraja z glasovi nemških veleposestnikov v tem kotu.

Uporabljali in razširili so takrat občinski ceste iz Kutinec do konca radgonskega okraja (breg Borovšak), od tam pa lenarški okraj ni hotel nadaljevati z gradnjo novop zasnovane ceste skozi Smolince do okrajne ceste čez Gabernik do Drbetince pod Andražem v Slov. goricah.

Potemtakem je treba nanovo zgraditi samo 3 km ceste od Kutinec do smolinske meje: za to gradnjo bi se moral zavzeti sedanji OLO v M. Soboti.

Hkrati bi bilo potrebno, da bi se prebivalci Cezanjevec bolj odločno zavzeli za to, da bi zgradili do njihovega kraja cesto naravnost iz Ljutomeru in pod Kamensčakom ter popravili že razširjeno cesto od Cezanjevec do Branoslavca pod bišim gradom Branec.

To bi bila najkrajša cestna zveza med Ljutomerom, Lenartom in Mariborom. Potekala bi samo čez en hrib: Borovšak. Bila bi celo za 3 km krajša in mnogo bolj ugodna za prebivalstvo, kot pa je sedanja, ki vodi skozi Videm, Cerkvenjak in Brenovo do okrajne ceste na Senarski.

Za to zvezo se zavzemajo ose prebivalstvo Slov. goric — od Ljutomeru do Maribora, pa tudi Mariborčani, ki imajo svoje domove ali sorodnike vzhodni Sloveniji ali pa zahajajo tja zaradi trgovskih poslov.

Prav tako je treba omeniti, da je mreža okrajnih cest v bišem Ljutomerskem okraju povsod drugod bolj gosto razporejena, kakor pa v omenjenih krajih, ki so v tem pogledu precej zapostavljeni in zapuščeni.

Prepričan sem, da je ta predlog docela upravičen, kajti kakor na dlan, je, da je treba tem krajem odpreti vrata v svet in popraviti krivice iz preteklosti. Z delom je treba čimprej pričeti in ga do kraja izvesti — četudi v etapah, v par letih.

F. Č.

6 traktorjev. Drugo leto nameravajo kupiti prvi kombajn.

Dosedaj so pridelovali preveč raznovrstnih rastlin; vodstvo posestva pa si v zadnjem času prizadeva, da bi pridelovali v bodoče le bela krušna in krma žita, več krompirja, koruze za siliranje in krme pese. Preorali bodo precej travnikov in jih spremenili v njive, na katerih bodo pridelovali več krme za živino in tako povečali donosnost zemlje.

Njihova prizadevanja bodo usmerjena tudi v živinorejo. Sedaj odpade na 1 ha zemlje 0,4 goveda. Redijo 360 glav goveje živine, ki je sicer izbrana po pasmi. 190 krav daje povprečno 3000 litrov mleka na leto, medtem ko so na ostalih deloviščih izboljšali molznost krav od 1800 na 2200 litrov letno. Krava »Cilka« je dala v zadnjih petih letih povprečno 5.700 litrov mleka na leto in dobila prvo nagrado na letošnji republiški živinorejski razstavi. Marsikaj imajo pokazati tudi v svinjari, v katerih prevladujejo svinje nemške plemenske pasme. V Črncih redijo 700 svinj v novih sodobnih svinjarih. Posestvo dobavlja plemenske

Cekarji — in drugi lični izdelki pridnih rok — največ iz koruznega liča

svinje in pršutarje zadrugam in posestvom v severni Sloveniji, pitance pa izvaja v Avstriji in Italiji. Redijo tudi priznane plemenske bike in morjase, s čemer prispevajo lep delež za napredek živinoreje. Drugo leto spomladi bodo na lumanoškem delovišču postavili sodoben hlev za 50 goved in poleg bivših zadruginih hlevov zgradili še potrebne objekte: silose, gnojšča in gnojnične jame. Načrti so že pripravljeni, sedaj pa se potegujejo za kredite.

Pred kratkim so reorganizirali sindikalno organizacijo in ustanovili tri samostojne podružnice, za vsako delovišče posebej, kar je tudi prav, saj je vsako delovišče znakovna delovna enota z njemu lastnimi problemi. Razen tega ne bo treba članom sindikata iz Lumanoš in Stogovec hoditi več tako daleč v Črnce na sestanke. Čeprav

Družbenim prispevkom se ne smemo izmikati

Tržna in finančna inšpekcija pri OLO sta ugotovili, da posamezni gostinski obrati, predvsem v privatnem sektorju prikrivajo dejanski promet z alkoholnimi pijačami. To delajo zato, da oškodujejo družbo za prometni davek in dohodnino. Taki primeri kvarijo ugled našega gostinstva. Vsa podjetja, pa tudi privatniki morajo plačevati prometni davek in dohodnino, zato je nepošteno, če se nekateri gostinski obrati izmikajo družbenim prispevkom.

Iz statističnih podatkov za tretje tromesečje letos je razviden promet, ki so ga prijavili posamezni gostinski obrati. Zadruga gostilna Salamenci je imela prometa 47 tisoč din, gostilna Fartek Gor. Slaveci 21 tisoč din, gostilna Bertalanč Kruplivanik 30 tisoč din, gostilna Bohar Stanjeveci 33 tisoč din itd. Vprašanje

Zavarovanje živine je bilo dosedaj večinoma omejeno zgolj na posamezne kmetovalce, ki so se pač odločili za to po svoji uvidevnosti in volji. Letos spomladi pa se je na Gorenjskem (Zirovnica, Naklo itd.) pričelo gibanje za kolektivno zavarovanje živine, kar pomeni, da se je za zavarovanje odločila večina živinorejcev določene vasi ali okoliša kmetijske zadruge. Pri teh krajevnih ali zadruginih skupnostih zavarovancev delujejo tudi organi, ki imajo precej samostojnosti in so pravzaprav že neki organi družbenega upravljanja; člani krajevne skupnosti zavarovancev izberejo iz svoje sredine zavarovalni odbor, ki potem samostojno ocenjuje nastalo škodo pri posameznih članih, odloča o povračilu škode in posreduje pristojni podružnici Državnega zavarovalnega zavoda koristne predloge za izboljšanje veterinarske službe in sploh za preprečevanje živalskih bolezni in nesreč. Zavarovalni odbor ima tudi pravico, da izključi iz skupnosti zavarovancev člana, ki se ne drži osvojenih pravil ali se kakorkoli drugače pregreši proti koristim skupnosti. Pristojna podružnica DZZ v tem primeru le uresničuje odločitve zavarovalnih odborov in skrbi za to, da poteka njihovo poslovanje v mejah zakonitosti.

Prednosti kolektivnega zavarovanja pred individualnim (posameznim) so številne: Če zavaruje živino večina živinorejcev v vasi, se izravna riziko zavarovalnega organa in prispevek posameznega čla-

na primanjkuje na posestvu strokovnjakov, pa vendarle pomagajo kmetijsko-gospodarski šoli v Apačah s strokovnimi predavanji iz poljedelstva, živinoreje, sadjarstva in vinogradništva.

Mnogo skrbi jim povzroča tudi stanovanjska kriza. V Črncih nimajo stanovanj za delavce. Stanovanjska skupnost si prizadeva, da bi omilila krizo, vendar pa se ji bo to povsem posrečilo šele čez nekaj let.

-rj

Okrog 4 milijone za cekarje

Pred leti, ko so cekarje izdelovali zgolj za domače potrebe in ko je ta domača obrt bila razširjena le v nekaterih vaseh Prekmurja, marsikdo ni pomislil na to, da bodo cekarji prinesli zaslužek mnogim vsem, našemu Pomurju pa lep narodni duhovek. Dandanes se je pletenje cekarjev udomačilo domala pri vsaki hiši v okolici Lendave. Pletejo v

Pomlajeni posevki ajde bi pomenili dobro rešitev za naše čebelarstvo

Spet je preteklo eno čebelarstvo leto: končalo se je s pitanjem čebel. Sladkor je težko dobiti. To se ponavlja iz leta v leto, nihče pa ne pomisli na to, da bi se že enkrat dokopali do tega, da nam ne bi bilo potrebno več kupovati sladkorja za čebele.

Če nameravamo dobro čebelariti, potem moramo poskrbeti za seme medovitih rastlin, ki pri nas uspevajo in katere lahko kmetovalec koristno uporabi za krmo ali steljo. Med najbolj medovite rastline sodijo facelija, boreč (Borago sativa), ameriška medena detelja in ajda. Naših kmetovalec kajpak ne moremo siliti k temu, da bi se

jali prve tri rastline, ki jim ne prinašajo nobenih koristi.

Ajda pa je pri nas že udomačena in tudi najbolj medovita rastlina, saj ni človeka v Pomurju, ki ne bi poznal ajdove kaše. Kaj vse je mogoče narediti iz ajdove kaše in moka! — Vemo pa, da nam ajda v zadnjem desetletju ne daje več tistega pridelka, ki ga pričakujemo, predvsem zaradi tega, ker se je že izrodila. O tem smo se lahko prepričali zlasti letos: ni bilo tu medu in ne zrnja, čeprav so bili ugodni pogoji za cvetenje ajde: zadosti vlage v zemlji, ugodna toplota in dovolj megla. Za jalovost ajde govori tudi podatek, iz katerega je mogoče sklepati, da je bila ajda uvožena iz Kavkaza že v šestnajstem stoletju.

Ko sem začel čebelariti, si sploh nisem mogel zamisliti čebelarstva leta brez ajdovega medu. Ajda je bila glavna paša naših čebel. Akacija je bila vedno bolj zagonezna: mrzlo vreme, dež, slana, veter v času cvetenja, vse to so bili znanihi slabega medenja. Ajda pa je kljub temu ohrodila, dala je med in zrnje. Ajdovec smo celo prodajali v metrih in po deset kilogramov skupaj.

V glavnem imamo le dve čebelni paši, če akacija ne obrodi. Letne paše ne prinese mnogo medu. Ajda več ne med in potreben je sladkor. Nobeden čebelar pa ni tako premožen, da bi lahko samo dajal denar za čebele. Tako je ogrožen obstoj čebelinih družin. Kje pa bi našli kmeta, ki bi čebelaril brez vsake koristi? Dandaneš nam že grozi nevarnost, da bodo čebele izginile. Kdo pa bo potem opraveval rastline? Čebela je, kakor vsi dobro vemo, varen čimtelj pri opravevanju rastlin.

Če se hočemo izogniti katastrofi, potem je nujno potrebno, da si omislimo nove ajdovo seme — ne iz sosednje vasi ali okraja, kajti tam je ajda prav tako jalova, marveč od tam, kjer je dobra ajda doma. Z dobro voljo bi se dalo tudi to izposlovati. Kmetijstva namreč ne smemo ločiti od čebelarstva — če hočemo, da bo kmetijstvo napredovalo, moramo imeti dobro seme — čebelarstvo pa ne sme zaostajati, zato se moramo zavzeti za boljše seme medovitih rastlin.

Ne smemo pa tudi pozabiti, da ni ogroženo samo naše Pomurje, marveč tudi sosednji ptujski okraj.

V imenu naših čebelarjev apeliram na člane Kmetijskega odbora pri OLO in strokovnjake pri OZZ, naj se pri Kmetijski zbornici LRS in republiški Glavni zadrugi zvezi zavzemajo za to, da bomo uvozili vsaj manjše količine ajde. Uvoženo ajdo bi potem razdelili med čebelarje in jo razmnožili, tako da bi lahko sčasoma postala spet iskana medovita rastlina v korist čebelarjev, kmetovalec in vsega gospodarstva.

N. G.

V graški občini so uredili gozdne poti in ceste

V letošnjem letu smo predvideli na območju občine Grad popravilo gozdnih poti in cest. Težave pri delu nam je delalo predvsem slabo vreme. Tudi betonskih cevi za cestne jarke nismo mogli dobiti pravočasno. Kljub nekaterim neugodnostim smo z deli v glavnem končali. Popravili smo gozdne ceste pri Gradu, v Vadarcih, Dolcih, Vidoncih, Motovilcih in Dolnjih Slavecih. V Vadarcih smo zgradili nov most čez potok Grad. Za popravilo in graditev vseh cest, poti in mostu smo imeli na razpolago 739 tisoč din, kar pa je bilo premalo.

Dela so v zaostanku samo v Motovilcih in v Dolcih, v ostalih krajih pa so pred zaključkom. Vse težave smo premostili le s trdnovo in izdatno pomočjo občinskega LO. Pri delih so pomagali tudi ljudje s prostovoljnimi delom.

K. I.

Prvi primer kolektivnega zavarovanja živine v Pomurju:

Veržejski zadrugniki so prebili led, kaj pa mi?

V Pomurju, zlasti še na desnem bregu Mure, imamo mnogo kmetovalec, ki so zavarovali svojo živino proti boleznim in nesrečam; uvideli so, da je to za njihov gospodarski obstoj koristno, kajti človek ne more nikdar vedeti, kaj se bo že jutri pripetilo njegovi živini. Nesreča ali bolezen v hlevu pa ga lahko prikraja za lepe dohodke, ki bi jih sicer lahko koristno uporabil za napredek svojega gospodarstva.

na skupnosti je manjši kot bi bil sicer, če bi svojo živino zavaroval kot posameznik. Člani kolektivnega zavarovanja po navadi plačujejo prispevek, ki je enak dvema odstotkoma vrednosti zavarovane živine, medtem ko je prispevek individualnega zavarovanca za 0,2 do 0,5 odst. večji. Vas, ki se je opredelila za kolektivno zavarovanje, dobil takoj brezplačno postajo za prvo pomoč. Nadalje je deležna stalne in smotne pomoči veterinarske službe, saj Zavarovalni zavod redno pošilja v take kraje svoje veterinarje, ki na njegove stroške pregledujejo živino, izstavlajo recepte in posredujejo zdravila, dajejo pa tudi nasvete za pravilno nego in rejo živine, gradnjo in vzdrževanje hlevov itd. Državni zavarovalni zavod organizira v takih krajih tudi strokovna predavanja za člane skupnosti zavarovancev in predvajanje poučnih

filmov. Vse to so koristi, o katerih kaže razmisлити in jih slej ko prej uveljaviti tudi v naših krajih.

Veržejani so že od nekdaj znani kot napredni živinorejci in kmetovalci, zato so se na pobudo svoje kmetijske zadruge, predvsem pa njene predsednika Franca Galundra in znanega živinorejskega veterana Mihala Soštarica prvi v Pomurju odločili za kolektivno zavarovanje svoje živine. V Veržeju in Bunčanih (oba kraja spadata pod okoliš veržejske zadruge) so dosedaj zavarovali okrog 80 odst. živine, ki jo je mogoče zavarovati, kar je v največji meri zaslugu zadrugnega živinorejskega odseka, ki je prav gotovo eden najbolj delavnih v pokrajini. Veržejci so si s tem, da so se odločili za kolektivno zavarovanje, pridobili pravico do vseh ugodnosti, ki smo jih že zgoraj navedli. Skupno so plačali 275.000 din premije, h kateri je nekaj primaknila tudi zadruga od svojega dobička. Od vplačanega zneska so že dobili

okrog 100.000 din nazaj; dvema članoma se je namreč ponesrečila živina in Zavarovalni zavod jima je na predlog domačega zavarovalnega odbora takoj povrnil škodo.

Podružnica DZZ v M. Soboti si prizadeva, da bi se v Veržeju začelo gibanje za kolektivno zavarovanje živine razširilo tudi v druge kraje Pomurja. Pobudniki za to akcijo naj bi bile predvsem kmetijske zadruge. Pri Gradišču v Slov. goricah je uredila in odprla ambulanto, v kateri njen veterinar redno pregleduje in zdravi zavarovano živino. Živinorejci-zavarovanci so z delovanjem te ustanove zelo zadovoljni, saj so se lahko že tudi prepričali, da so v tem primeru stroški pregledov in zdravljenja mnogo manjši, kot bi bili sicer, če bi to opravljali veterinarji v zasebni praksi. Toda o tem morda drugič. Razen tega, da se v soboški podružnici DZZ zavzemajo za širjenje kolektivnega zavarovanja goveje živine po pokrajini, pa že tudi razmišljajo o tem, da bi pri nas kazalo uveljaviti kolektivno zavarovanje tudi za konje, posebno še zaradi tega, ker redimo ob Muri lepo število čistopasemskih in toplokrvnih konj-kasačev. Vse kaže, da bo razprava že v bližnji bodočnosti odločitve in prve tozadavne poizkuse, ki bodo prav gotovo poučni tudi za druge konjerejske predele v državi. K temu pa bodo imeli prav gotovo kaj povedati tudi rejci naših kasačev.

S. K.

Zločin in kazen

Točno tri mesece po tem, ko je omahnil Franc Peček v svojem hlepu pod zločinsko roko svojih ubijalcev, sta oba kripca stala že pred mariborskim okrožnim sodiščem. V treh mesecih je bilo opravljeno obsežno in komplicirano delo okrog odkrivanja, pojasnjevanja in obtožbe enega najbolj nečloveških in najbolj bestialnih zločinov, kar jih pomnijo ljudje — vsaj po oseh svoji zunanji obliki. Zato ni čudno, da je bilo zanimanje javnosti za ta zločin tako močno in da so ljudje razpravo pred petelanskim senatom pod predsedstvom dr. Martinca tako težko

SKRIVNOST DVEH ŽIVIH IN ENEGA MRTVEGA

Na razpravi proti Alojzu in Ani Gaber, obtoženima, da sta v zločinskem namenu in premišljeno, zahrbtno in grozovito vzela življenje 68-letnemu Francu Pečku iz vasi Salamenci, so se pojavila vprašanja, ki jih je preiskava prepustila v razsodbo sodišča: vse ostalo je bilo pojasnjeno in razkrito in dejansko razprava ni prinesla nobenih bistvenih novih momentov — niti v zagovoru obtožencev, niti v izjavah prič, niti v mnenjih izvedencev. Vse je bilo jasno — razen:

Ali sta obtoženca duševno zdrava in popolnoma odgovorna?

Kdo je iniciator zločina — mož ali žena?

Cigave izjave so bolj verodostojne — možve ali ženine?

In sedaj še nekaj »tehničnih« vprašanj, kot:

Ali sta bila oba udarca s kolom že smrtna ali šele urez?

Ali je dal umorjeni Peček kakšen povod za napad?

Ali je bil mož med dejanjem pod vplivom žene, v neke vrste »transu«?

Vprašanje uračunljivosti se je moralo nujno pojaviti — že sam zločin in tudi način zagovora obtožencev je moral vzbuditi sum; slednje posebno pri Ani Gaber, ki je v svojem zagovoru tolikokrat lagala, kolikorkrat je odprla usta. O njej je zato že v preiskavi dal svoje strokovno mnenje psihater, ki je ugotovil, da je Ana Gaber duševno popolnoma zdrava in odgovorna za svoja dejanja. Alojz Gaber pa je na razpravi pokazal ne samo da je zdrav in logično misli, temveč da ima zelo dober spomin, saj se je pri opisovanju svojega življenja spominjal na naravnost neverjetne podrobnosti!

Težje je bilo vprašanje verodostojnosti izpovedi. Dočim je Alojz Gaber izpovedoval ves čas — od svojega priznanja, 13. oktobra naprej — enako in dosledno, je njegova žena vsak čas spreminjala svoje izjave — tudi na sami razpravi! Istočasno pa je Gabrov zagovor, posebno pri soočenju z ženo pokazal, da tudi on ni tak slabik, ki bi se ženi ne mogel upirati — nasprotno, da je zelo vztrajen in trmast. S tem je nehoti sam podrl teorijo o totalni podvrženosti svoji ženi in seveda — o popolni verodostojnosti svojih izpovedi.

V tej zvezi je seveda tudi vprašanje — kateri obeh zakoncev je iniciator zločina. Žena je ves čas dosledno trdila (in to je bila edina doslednost pri njej!), da je bil to mož; mož pa seveda obratno! Bilo je, kot da bi stival vodo iz kozarca v kozarec! Pri tem sta seveda ženi njena jezikavost in odušen nastop zapravila pri občinstvu vse simpatije. Toda mož je istočasno nedvomno intelektualno močnejši in zato odgovornejši...

Nič manj niso zanimiva tudi »tehnične« vprašanja.

Ce bi bila oba udarca s kolom smrtonosna — bi po juridični terminologiji pri vsem nadaljnjem iznakaževanju trupla ne mogli govoriti o grozovitosti — ta pojem pa zahteva zakon za kvalificiranje večje kazenske odgovornosti — in zato višje kazni. Rezanje po smrti je — tako pravijo juristi — samo še skrivanje sledov... Pri tem sta si izjavili dveh izvedencev — dr. Arka in dr. Marketijs — nasprotni, čeprav zelo blizu. Dr. Arko namreč pravi, da bi po obeh udarcih Peček verjetno ne umrl, dr. Marketijs pa, da praktično ne moremo računati z verjetnostjo, da bi ozdravel...

Povod za napad, ki bi ga dal Peček Gabrovima, bi prav gotovo služil kot močno olajšujoča okolnost. Medtem pa sta pretela od dneva, ko so se zadnjič spri, do dneva uboja že dva dneva in dve noči — torej so vsi trije jezo lahko dvakrat prepalili! Razen tega se Gaber, ki je dvignil kol, sploh ni kregal, temveč samo njegova žena, ki mu je dala kol v roke — če je to res, kar pravi mož! Ali pa je le moglo, da pri tako počasnem in pedantnem človeku, kot je Gaber, dozori jeza šele v dveh dneh?

Tudi vprašanje, ali je bil lahko mož pod takšnim vplivom svoje žene, »da tiste dni sploh ni vedel, kaj se z njim godi, kje je in kaj dela« — kot je obtoženi Gaber sam dejal, pri tem pa z neverjetno natančnostjo našteval podrobnosti in vedno dobesedno enake citate izjav v tistih urah in dneh? — je moral rešiti sodni senat na razpravi.

V takšnem položaju je razumljivo, da je zvenel zaključni govor zastopnika javnega tožila Gajmira Jelenc, posebno v primeri z obrambo izredno prepričevalno in dobro dokumentirano. Zato je imela obramba toliko težje stališče. Gabrov zagovornik dr. Winterhalter je položil največ važnosti na olajšujoče okolnosti ženin vpliv in skesano priznanje, dočim je ženin zagovornik dr. Antauer imel še težje stališče, posebno ker je naslonil svojo obrambo na neuračunljivost svoje kientke.

Pri takšnem razpoloženju je pričel senat

s posvetovanjem o kazni.

Večina ljudi v dvorani je bila nedvomno za strogo kazn — saj je ne samo potek zločina, temveč tudi razprava pokazala globoko pokvarjenost obeh obtoženih in nujnost, da se človeška družba obrani takšnih članov v svoji sredi. Pri tem pa se niso ozirali na juridične formulacije in pomisleke drugih, ki so pričakovali milejšo kazn. Obsodba sama — za Gabra 20 in za njegovo ženo 18 let strogega zapora s petimi oziroma štirimi leti odvzema državljskih pravic, je to razpoloženje pomirila. Bila je dovolj stroga, da zadosti čutu pravčnosti, vendar ne tako težka, da bi bila nepopravljiva.

Ne glede na to bo ta zločin ostal v spominu naših ljudi, posebno v Pomurju, kot grd spomin na nekaj ogabnega, živinskega in človeka nevredega.

IZ NAŠIH KRAJEV

LJUTOMER

Občinski odbor RK v Ljutomeru, je imel pred kratkim sejo, na kateri so se pogovorili o bodočem delu organizacije. Ustanovili so posebne komisije, n. pr. komisijo za TBC, komisijo za propagando itd. Komisije so že pričele z delom. Posebna komisija zbira tudi krvodajalce za transfuzijsko postajo v M. Soboti. V Križevcih se je že prijavilo 10 krvodajalcev.

V BELTINCIH SO USTANOVILI DRUŠTVO UČITELJEV

V beltiški občini so ustanovili Društvo učiteljev. Na zborovanju, ki se ga je udeležilo 62 prosvetnih delavcev, je poročal tov. Sadl. V poročilu o delu prosvetnih delavcev je omenil, da si mnogi učitelji prizadevanje pri delu prosvetne, kulturne, politične in gospodarske dejavnosti svojega okoliša. V Beltincih samih pa je nekaj intelektualcev, ki jim ni do dela v društvih. Prav lepo je poročal tudi tov. Lopert o delu učiteljev v bivši črensovski občini.

Diskusija je izpopolnila poročila in bilo je mogoče ugotoviti, da je tov. Sadlu z ženo Emiljo uspelo poživeti mladinsko organizacijo v Gančanih.

TUDI UČITELJI NA GORIČKEM ZELIJO SKUPNI PEVSKI ZBOR

Pretekli četrtek so naredili učitelji občine Salovci-Petrovci obratun dosedanjega dela v sindikatu. Poročilo vodje skupine je bilo dokaj skromno, živahna pa je bila poznejša razprava. Ugotovili so, da je izvenšolsko delo posameznih učiteljev odvisno le od posameznikov, ki vsega dela ne zmorejo. Potrebno je tudi samoizobraževanje in poglabljanje v idejno-politična vprašanja. To je potrebno predvsem mladim učiteljem. Tudi pri prireditvah je bilo premalo kritičnosti. Občnemu zboru sta prisostvovala tudi tov. Barbarič, načelnik Sveta za šolstvo pri OLO ter tov. Rogl, predsednik OLO, ki je povedal, posebno mladim učiteljem, nekaj poučnih besed.

Za predsednika novoizvoljenega Društva učiteljev so izvolili tov. Mirsava Viherja. Med mnogimi sklepi, ki so jih sprejeli za izboljšanje dela, je pomemben posebno sklep o ustanovitvi skupnega učiteljskega pevskega zbora za Pomurje. ez

ROGASEVCI

Zadnji čas ima naša vas dvoje imen. Na šoli, pošti, gasilskem domu in na kažipotih je napis Rogasevci. KZ, IZUD, knjižnica in hišne številke imajo ime Rogasovci. Občinski ljudski odbor bi moral vaščane seznaniti z uradnim nazivom kraja, nepravilne napise pa odstraniti.

Upravni odbor KZ je na svoji seji odobril 40 tisoč din za obdobje otrok ob Novoletni jelki.

TOPOLOVCI

Tudi v Topolovcih se pripravljajo na elektrifikacijo. Pripravili so že drogeve in instalacijski material. Pri elektrifikaciji nagajajo Domajinci, ki nočejo ničesar slišati o elektrifikaciji.

Letos spomladi so tudi v Topolovcih popravili vse ceste. To pa bi bilo potrebno tudi sedaj, ko so postale ceste spet take, da je težko po njih voziti in hoditi. V okolici Domajincev so trije mostovi, ki bi jih bilo treba popraviti. Dva so zasuli tako, da teče voda ob povodnji čez cesto. Tudi brv čez Ledavo bi bilo treba popraviti.

Prehivalci Topolovcev upajo, da bo vse te stvari pretresal občinski ljudski odbor.

ŠAH

Intervju s tov. Dragom Beloglavcem, tajnikom OŠO Šahovska igra naj prodre v sleherno vas

Z več strani mi je že prišlo na ušesa, da posveča naš list premalo prostora šahu. Mogoče to celo drži. Ne bom navajal vzrokov za to. Za sedaj oziroma za naprej naj velja obljuba: šah bo imel vedno svoj kotiček v našem časniku. Tokrat pa nekoliko več o delu šahovskega odbora v Murski Soboti.

Okrajni šahovski odbor so ustanovili v Soboti šele lansko leto. Od tedaj pa do danes je kljub kratkemu času uspel organizirati več šahovskih sekcij v Prekmurju. Dosegel je, da šah ni več igra posameznikov, temveč da je postal splošna ljudska igra. Danes je v Prekmurju 14 sekcij: v Kuzmi, v Rogasevcih, pri Gradu, v Gornjih Petrovcih, Salovcih, v Cernelavcih, v Soboti so tri (gimnazija, ESS in mesto), Krog, Turnišču, Lipi, Črensovcih in v Lendavi. Ta društva so redno izvajala turnirje, tako da imajo že kategorizirane igralce. Organizirajo tudi medsebojna tekmovanja, turnirje večjega značaja, kakor je bil to turnir v Lendavi ob proslavi »Ljudske pravice« in letos v Cernelavcih. Društva polagajo tudi precej pozornosti učenju šaha pri mladini. Tako imamo danes dobra pionirska moštva, kar so pokazala lanskeoletna in letošnja pionirska tekmovanja.

»Z ustanovitvijo šahovskega odbora se je organizacija še bolj dvignila,« je dejal tov. Beloglavec, ko mi je za uvod povedal, kar sem zgoraj napisal. Potem sem ga vprašal:

»Kakšni so vaši načrti za prihodnje leto?«

»Okrajni odbor je začel delati pod geslom: šah mora prodreti v sleherno prekmursko vas in mora postati res množična ljudska igra. V prvi polovici 1956. leta mislimo ustanoviti šahovske sekcije v najmanj 14-tih vaseh. To pa je šele začetni del našega načrta. V prihodnjem letu bomo organizirali mladinsko šahovsko prvenstvo, prvenstvo mladincev - posameznikov ter moštvena prvenstva v okrajnem merilu. Imeli bomo tečaje, začetne in nadaljevalne, za najboljše mladince in pionirje, ki bo vsak trajal teden dni. Tak tečaj bomo organizirali tudi za člane. V načrtu imamo še krožne simultanke včelomojstra Pirca v vseh večjih krajih, in končno še turnir drugokategorikov.«

»To je precejšen načrt, ki bo terjal tudi finančna sredstva. Kako mislite to izvesti?«

»Izvesti se da, vendar nimamo dovolj denarnih sredstev, še mnogo manj kakor katero drugo društvo. Od OOSZDL smo dobili 50.000 din, za kar smo ji hvaležni. Toda za naš proračun za l. 1956, ki znaša 686.000 din, je to premalo. Mislim, da bi nam lahko prisloile na pomoč tudi druge organizacije n. pr. Društvo prijateljev mladine, saj ravno mladini s svojim delom precej koristimo. Najmanj razumevanja za šahovsko igro pa kažejo naša podjetja. Potrkali bomo tudi pri njih. Morda bomo pa vendarle našli na razumevanje. Dobro bi bilo, če bi imeli posamezne sekcije kakšne prireditve, preko katerih bi lahko prišle do finančnih sredstev, ker OO ne bo mogel podpirati vseh sekcij.«

»Prej ste navedli vsoto 686.000 din, ki bi jo potrebovali za uresničenje vašega načrta. Zanima me, v kakšne namene nameravate uporabiti ta denar?«

»Skecije so še mlade in nimajo skoraj ničesar, ne poslovnih knjig, ne šahovskih garnitur. Zato je sklenil OSO podariti novo ustanovljenim šahovskim sekcijam 6 garnitur, pomagal pa bo tudi sedanjim. Okoli 150-tim šolam mislimo darovati prav toliko šahov. Skupno mislimo v l. 1956 razdeliti 350 šahovskih garnitur. Potrebna je tudi šahovska literatura. Nimamo šahovskih revij. Okrajna knjižnica je prazna. V vsem okraju nimamo niti ene šahovske ure, ki so za odigravanje turnirjev nujno potrebne. Prihodnje leto bo v Portorožu že drugi moštveni internacionalni turnir. Letos se ga nismo mogli udeležiti, ker ni bilo denarja. Upamo, da se ga bomo lahko vsaj drugo leto. Vsako leto se igrajo brzoturnirji reprezentanc vseh slovenskih mest. Tudi naslednje leto bi se ga radi udeležili. Prej sem omenil še tečaje, simultanke, turnirje — vse to stane in zopet stane.«

»In še eno vprašanje: Kakšno je vaše mnenje o perspektivah razvoja šahovske igre v Prekmurju?«

»Mislim, da bo šah sčasoma prodril v sleherno vas v Prekmurju, vendar bo še potrebno mnogo dela, še več discipline, zavednosti in ljubezni do šahovske igre, ki je ena najbolj množičnih iger, ki bistri razum, razvija kolektivnost in tovarištvo in ki, končno, povezuje tudi narode med seboj.«

F. S.

Upravni odbor KZ Križevci pri Ljutomeru

razpisuje službeno mesto

POSLOVODJE

poslovalnice Križevci I. Nastop službe s 1. jan. 1956. Prošnje s potrebnimi dokumenti in dokazili o dosežanjem službovanju je treba poslati upravi kmetijske zadruge.

Tedenski koledar

Nedelja, 18. decembra — Rastoj
Ponedeljek, 19. decembra — Urban
Torek, 20. decembra — Svetozar
Sreda, 21. decembra — Tomaž
Četrtek, 22. decembra — Dan JLA
Petek, 23. decembra — Vlasta
Sobota, 24. decembra — Hermina.

Lunine mene: 22. dec. ob 10. uri 39 minut prvi krajec.

Gibanje sonca: 21. dec. vzide sonce ob 7. uri 41 minut, zaide ob 16. uri 19 minut; Dolžina dneva: 8 ur 38 minut.

KINO

MURSKA SOBOTA — 17. in 18. dec. ameriški barvni film »Robinson Crusoe« — 20. in 21. dec. ameriški film »Moj sin profesor« — 22. in 23. dec. ameriški film »Skrivnost Indijance«.

RADGONA — 17. in 18. dec. ameriški film »Usoda ene ljubezni« — 21. in 22. dec. ameriški film »Tujec na begu«.

ČEPINCI — 18. dec. japonski film »V gozdur«.

VELIKA POLANA — 18. dec. angleški film »Mala balerina«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 17. in 18. dec. ameriški film »Vrni se mala Sheba« — 21. in 22. dec. angleški film »Pekel je razprodan«.

RADENCI — 17. in 18. dec. ameriški barvni film »Viharni zalivi« — 22. dec. francoski barvni film »V vrtincu Himalajev«.

LEDAVA — 16. in 18. dec. ameriški film »Podkupnina« — 20. in 21. decembra švedski film »Zaradi moje ljubezni«.

BELTINCI — 17. in 18. dec. angleški film »Dalje od večnosti«.

SEJMI

Beltinci v sredo, 21. dec. živinski sejem. Dobrovnici v ponedeljek, 19. dec. živinski sejem. Grad v sredo, 21. dec. živinski sejem. Križevci v sredo, 21. dec. živinski sejem. Lendava v petek, 23. dec. živinski in kramarski sejem. Prosenjakovci v ponedeljek, 19. dec. živinski sejem. Salovci v sredo, 21. dec. živinski sejem. Tišina v sredo, 21. dec. živinski sejem. Turnišče v torek, 20. dec. živinski sejem; v četrtek, 15. dec. svinjski sejem. Ljutomer v soboto, 17. dec. splošni sejem. Radenci v torek 20. dec. živinski sejem.

ZAHVALA

Članom Zveze komunistov in vsem, ki so spremljali našega očeta in dedeka

MARTINA PAPEŽA

na njegovi zadnji poti na pokopališče v Lendavi in z venci okrasili njegov zadnji dom, se najlepše zahvaljujemo. Prav iskrena zahvala tudi tistim, ki so nas ob tej neprecenljivi izgubi tolažili in nam 23. novembra, na dan pogreba, izrekli sožalje.

Hotiza, 9. decembra 1955.

Družina Papež

ZAHVALA

Ob priliki izgube žene in naše ljube mame

LOJZKE DEBELAK

se iskreno zahvaljujemo vsem znancom in sorodnikom, ki so jo spremljali na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo duhovščini za spremstvo, upravniki ekonomije za nagrobni govor, vsem kolektivom podjetij, posameznim družinam in sorodnikom za pozornost in številne vence ter naposled vsem, ki so nam v teh težkih dneh bili ob strani in so čutili z nami neizmerno bol in nenadomestljivo izgubo.

Družina Debelak

PRODAMO

TRAKTOR Oliver in tovorni avtomobil TAM „Pionir“

po ugodni ceni.

Kmetijsko gospodarstvo Rakičan, p. M. Sobota.

OBVESTILO

Obveščamo, vse obrtne pomočnike, ki se pripravljajo za mojstrski izpit, da bo v januarju 1956 4 dnevni tečaj. Prosimo, da se vsi zainteresirani, prijavijo do 10. jan. 1956, v pisarni Obrtne zbornice v M. Soboti.

iz pisarne zbornice

Tako bomo lahko brez oklevanja porekli ob Novem letu, ko bomo v uredništvu in upravi lista bolj natančno pregledali letos prehojeno pot. Tudi večina naših bralcev in naročnikov nam bo prav gotovo pri trdila: naš časnik se je letos — v primerjavi s prejšnjimi leti — dokaj izboljšal, je vsebinsko bolj bogat in tehnično bolj smotno urejen. Pri tej ugotovitvi pa ne smemo pozabljati mnogih činiteljev, ki so ugodno vplivali na vsebinsko in sploh kakovostno rast našega lista: naših dopisnikov in sodelavcev, ki

Kar za 2000 navzgor

Ce vse navedene činitelje združimo v eno samo celoto, potem dobimo izčrpen dokaz za naš skupen uspeh, ki je letos zares prepričljiv in omembe vreden: posrečilo se nam je povečati naklado lista od 4.661 na 6.803! Veselo je bilo letos v naši upravi, saj ni minil dan, da ne bi dobili po pet ali šest pozdravov delovnih ljudi Pomurja z razveseljivo pripombo: pošljite mi vaš list!

Zdaj pa priključimo v spomin nekaj števil, ki bodo po svoje povedale, kako je letos naš tednik rasel, se razvijal in širil med prebivalci pokrajine ob Muri.

Mesec	Redni naročniki po pošti	Bralci (kupujejo list)	Naroč. na tuj. Skup.
Januar	3.456	558	4.661
Februar	3.646	616	4.842
Marec	3.723	776	5.019
April	3.850	861	5.218
Maj	4.282	810	5.164
Junij	4.168	788	5.039
Julij	4.239	1.139	5.459
Avgust	4.295	708	5.109
September	4.412	1.055	5.588
Oktober	4.660	1.199	5.995
November	4.985	1.544	6.470
48. št.	5.070	1.374	6.595
49. št.	5.255	1.424	6.803

V začetku letošnjega leta smo številnim izseljencem v tujini poslali naš list na ogled: pozneje so ga nekateri naročili, redki so ga odklonili, največ pa je bilo takih, od katerih ni bilo nobenega glasu, zato smo jim poslali list ustavili. Maja se je resnično število naših naročnikov v tujini ustalilo. Od tedaj naprej pa stalno narašča, kar je še en dokaz več za trditev, da postaja naš list vedno bolj iskan in zvest prijatelj naših izseljencev.

Kmalu — 7000 izvodov

Bistveno naraščanje naklade smo zabeležili letos v jeseni, ko so naši

so nam pomagali pri polnjenju stolpcev, naših političnih in kulturnih voditeljev, ki so nam vedno šli na roko, kadar je bilo potrebno premagati kakšne važnejše probleme in težave, delovnih kolektivov naših podjetij, zadrug in ustanov, ki so svoj list tudi materialno podpirali z reklamnimi oglasi in čestitkami, naпослед pa tudi naših zvestih bralcev in naročnikov, ki so pridno segali po njem in tako dali nam v uredništvu potrebno moralno podporo in vzpodbudo.

kmečki ljudje začeli pospravljati pridelke in imajo čedalje več časa za branje svojega lista. Po dosedanjem naraščanju naklade sodeč, bomo kmalu dosegli in presegli število 7000, kar bo brez dvoma naš velik uspeh. Kdaj se bo to zgodilo, je spet odvisno od več činiteljev: od vsebine in sploh kakovosti lista, od vneme naših bralcev, naročnikov, dopisnikov, sodelavcev in množičnih organizacij, ki naj bi si prav sedaj v mesecu Pomurskega vestnika še bolj vztrajno prizadevali, da bi list našel svojo pot v sleherni kmečko hišo, podjetje, zadrugo in ustanovo. Na podeželju je veliko zanimanje za naš list, kar sklepamo iz spontanega naraščanja števila podeželskih naročnikov — dosedaj ni bilo nobene organizirane akcije, pa smo novembra in decembra vendarle povečali naklado za domala 800 izvodov — zato naj bi v teh dneh vsakdo, ki mu je razvoj domačega tiska pri srcu, pokazal naš list sorodnikom, svojem in prijateljem ter jim ga tudi priporočil. Potem znamka 7000 zares ni več daleč.

Manko Golar, Radgona — Ustni časopis 22. nov. 1955

Na prvi poti do kriminala

Tonček je star komaj 14 let. Hodi v četrti razred radgonske osnovne šole. Proega razreda nižje gimnazije ni zmožal. Mati mu je umrla, ko je komaj shodil. Potem je živel nekaj časa doma, dokler ni oče, kot pravijo še danes njegovi sosedi, razdelil sestro deca med ljudi, kolikor jih ni že prej pobegnilo o beli svet.

Tonček je rasel. K sebi ga je vzel »stric«, ki mu ni bil stric. Stric je pri nas vsak, in je tudi sosed stric in je stric vsak, ki ga sreča na cesti otrok.

Stric ni bil stric in tudi danes ni stric, sicer bi bil Tonček boljši, kot je.

Kaj je z avtobusom za Apaško kotlino?

Prebivalci Apaške kotline že dale časa upravičeno godrnjajo, ker je mariborski SAP ukinil avtobus, ki vozi skozi Apaško kotlino in obseže najbolj zakotne kraje mariborskega in soboškega okraja.

Ljudje nikakor ne morejo pozabiti časa, ko sta vozila skozi Apaško kotlino kar dva avtobusa in je imel prebivalec tam nekje z Vratje-ga vrha dvakrat na dan zvezo z Mariborom. Posebno občutno pogrešajo avtobus občani radgonske občine, ki sega skoraj nad 20 kilometrov proti

mariborskemu okraju. Kako naj prihajajo ti ljudje po uradnih poteh v Radgono? Naj gredo peš, ali pa naj najamejo dragega voznika? Po desetih letih svobode se kaj takega ne bi smelo zgoditi, saj spada tudi zveza s svetom k življenjskemu standardu, o katerem tako radi govorimo.

Naj napravi kdorkoli v tem pogledu red, saj imamo menda sedaj v naši osovbojeni domovini že dve tovarni za avtobuse in se bo menda našel kakšen tudi za to odmaknjeno in odrinjeno Apaško kotlino!

10 ton papirja — in 8 milijonov

Pa še nekaj zanimivosti o stroških in tiskanju našega lista. Letos smo za Pomurski vestnik porabili okrog 10 ton papirja. Če računamo, da je dobil vsak naročnik ali bralec z eno številko 10 strani lista, potem pridemo do zaključka, da nam je plačal za vsako številko le 6,50 din, čeprav je veljala naša uprava 30 din, t. j. 25,50 din več kot pa je plačal zanj naročnik. Letos smo izdali za papir in tiskanje lista, honorarje, plače in druge manipulativne stroške 8 milijonov din. Naročniki pa so nam plačali le 2,2 milijona din. Samo te skope številke nam kažejo na dvoje: da dobivajo naročniki in bralci svoj list zelo poceni, če njihov prispevek primerjamo s stvarnimi stroški, in da bi brez mecenstva naših podjetij, zadrug in ustanov zelo težko izhajali. V tem pa je tudi računica za izhajanje našega lista v prihodnjem letu.

S. K.

Uprava Pomurskega vestnika — veliko veselje ob vsakem novem naročniku

po stranskih poteh, sam bo našel pot do sonca. Zakonit pojav je namreč, da v težkih dneh narodovega življenja vstajajo iz njega moške svetilniki, neizprosni klicarji pravice in svobode. In kar ni uspelo Prešernovemu krogu, je uspelo drugemu pomembnemu krogu v slovenski nacionalni in kulturni zgodovini Franu Levstiku in po njemu Josipu Jurčiču. Prvi je leta 1863 začel urejati časopis »Napreje«, v ka-

S KOMERKOLI SE SREČAŠ, PRIPOROČI MU, NAI SI NAROČI »POMURSKI VESTNIK«

terem je odločno izpovedal, da mlada, narodnostno zavedna generacija slovenskih kulturnikov in politikov ne priznava več avstrijske partikularistične pokrajinske politike, s katero umetno razceplja slovensko ljudstvo na Stajerce, Korošce, Kranjce itd., temveč da priznava samo slovensko narodnostno mejo nasproti Nemcem, Madžarom in Italijanom. Toda narodni odpadniki, nemškutar Dežman je zastoni klical: Slovincem ni potreben politični časopis, za njih so primerne pasijonske bukvice, Levstikovo, v narodnostnem pogledu revolucionarno glasilo, so kajpada takoj prepovedali. Levstiku je sledil Jurčič s časopisom »Slovenski narod«. Jurčič

jenih ljudi. Na cesti, ki pelje v Radgono, je pokvaril zapornice, nastavljal debelo kamenje na železniški tir, v šoli kradel to in ono svojim součencem. In če ne bo kdo poskrbel za Tončka, bo imel kmalu opraviti z njim kriminal in naša družba bo prikrajšana za dobrega državljana, če se ne bo kaj kmalu zavezal zanj. Sot v varstvo otrok in mater.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Življenjska zgodba prekmurskega sezonca Ivana Bakana

VOJNE PRIPRAVE

Jeseni 1942. leta sem prebil dva meseca v Ain Hadjaru, naselju, osemdeset kilometrov od Sidi bel Abbesa, kjer smo bili na protiletalskih in protitankovskih vajah. Bil je to zares prijeten, gričevnat kraj z blagim podnebjem in mnogimi mandarinovimi gaji.

V Ain Hadjaru sem doživel prvi vojni alarm. Oficirji so nam sporočili, da so se na alžirski obali skupaj z Anglo-amerikanci izkrcale de-gaulovske francoske čete in da se bomo verjetno spoprijeli z njimi. V resnici pa od tega ni bilo nič, zakaj to je bil zgolj poskusni alarm.

V tistih dneh še nismo vedeli, če bomo šli na fronto, prav tako tudi ne, kam bi nas odpeljali in proti komu bi se borili. Zdelo se mi je, da se je med našimi generali in drugimi visokimi oficirji vodila tiha borba okrog priključitve in jasne opredelitve za angloameriške sile. Večina je več ali manj bila za to priključitev. Slišal sem dosti o generalu Girauxu, ki je pobegnil iz nemškega ujetništva ter preko Gibraltarja prišel v Afriko. On je kot komandant vodil baje neko svojo politiko. Neki De Gaulovi pristaši so ga koncem decembra 1942. leta celo napadli in ranili. Giraux pa je vseeno ostal na svojem mestu.

Večina oficirjev je bila protinemško nastrojena. Eden izmed podporočnikov — ruski emigrant, ki je služil vojsko v Sarajevu in ki je imel rad Jugoslovane — mi je dejal v srbsčini:

Glavna ulica v Sidi bel Abbesu

— Vse Nemce v legiji moramo ujeti in se priključiti Amerikancem. Čeprav do zapiranja Nemcev ni prišlo, je zavojevalcem, ki so si hoteli prilastiti tudi afriški sever,

postajala odločitev z vsakim dnem vendarle vse bolj jasna. Odvedli so nas nazaj v Sidi bel Abbes in znova razvrstili v bataljone. Morali smo izkoptati iz peska tudi skrite francoske topove in neke stare strojnice in se z njimi oborožiti. Naenkrat je začelo prihajati tudi ameriško orožje. Čete, pod generalom Leclercem, so dobile vso ameriško opremo, mi pa pod komando generala Girauxa samo del oborožitve. In potem smo nenadoma zvedeli od nekaterih ordonancev in oficirjev — Slovanov, da bomo verjetno odrinili na fronto. Ko so se v naši kasarni kmalu za temi vestmi pojavili tudi prvi ameriški oficirji, smo vedeli, da bo res tako.

Novo 1943. leto nam je približalo vojno, ki je že dokaj časa plamtela tudi v Afriki med Rommelovo in angleško armado. Zal, da sem kljub temu dejstvu na sam novoletni praznik običal — v zaporu.

Na Silvestrovo sem slučajno naletel v mestu na ameriškega vojaka slovenskega porekla. Bil je iz okolice Hrastnika. Beseda je dala besedo, veselje pa je ob redkem srečanju in obilici pijače vse bolj naraščalo. Moj slovenski prijatelj je v silnem razpoloženju kar z revolverjem odstreljeval zamaške in grla najrazličnejših buteljk in likerjev. Tako sem se moral pošteno napojiti s pijačo. Ko sem se potem znašel na ulici, sem iznenada srečal dva oficirja, z vsake strani enega in jima v pozdrav lepo salutiral z obema rokama hkrati. Mislila sta, da se norčujem in zato sta me takoj prijela. Odvlekli so me v zapor in me povrh vsega še polili s hladno vodo...

Nekaj mesecev za tem mojim »brodolomom« so nam prebrali povelje o odhodu na fronto — proti hitlerjevskim zavojevalcem, ki so si hoteli prilastiti tudi afriški sever.